

Kretsloppsplan 2027–2039

Innehåll

Innehåll	2
Ordlista	4
1. Inledning	6
1.1 Bakgrund	7
1.2 Utmaningar inom avfallsområdet	7
1.3 Syfte	9
1.4 Målgrupp	9
1.5 Kretsloppsplanens framttagande	9
2. Centrala styrningar	10
2.1 Globala hållbarhetsmål	10
2.2 EU:s avfallsreglemente	10
2.2.1 Direktiv	10
2.2.2 Avfallstrappan	11
2.3 Nationella mål och styrningar	12
2.3.1 Riksdagens generationsmål	13
2.3.2 Miljökvalitetsmål	14
2.3.3 Havs- och vattenmyndighetens åtgärdsprogram för havsmiljön	14
2.3.4 Nationella avfallsplanen	15
2.4 Regionala mål	16
3. Mål och åtgärder	17
3.1 Målområde 1: Minska avfallsmängderna	18
3.1.1 Data och statistik	20
3.1.2 Ökad information och kunskap	20
3.1.3 Arbetssätt och rutiner	21
3.1.4 Ökad tillgänglighet	22
3.2 Målområde 2: Minska nedskräpningen	23
3.2.1 Data och statistik	24
3.2.2 Samverkan och samarbete	24
3.2.3 Ökad information och kunskap	24
3.2.4 Arbetssätt och rutiner	25
3.3 Målområde 3: Avgifta kretsloppet	25
3.3.1 Data och statistik	27
3.3.2 Ökad information och kunskap	28
3.3.3 Arbetssätt och rutiner	28
3.4 Målområde 4: Nyttja avfallet som resurs	29
3.4.1 Data och statistik	31
3.4.2 Samverkan och samarbete	31
3.4.3 Ökad information och kunskap	31
3.4.4 Arbetssätt och rutiner	32
3.4.5 Ökad tillgänglighet	33
3.5 Målområde 5: Planera och samverka för långsiktigt hållbar avfallshantering	33
3.5.1 Data och statistik	35
3.5.2 Samverkan och samarbete	35
3.5.3 Arbetssätt och rutiner	35
4. Styrmedel	36
4.1 Avfallstaxa	36

4.2 Information och kommunikation	36
4.3 Upphandling	36
4.4 Avfallsföreskrifter och anvisningar	36
4.5 Tillsyn.....	36
4.6 Fysisk planering.....	36
5. Ansvarsfördelning	38
6. Kretsloppsplanens förhållande till annan kommunal planering.....	39
6.1 Översiktsplanering.....	39
6.1.1 Plan- och bygglagen (PBL).....	39
6.1.2 Lokaliseringsprincip.....	39
6.2 Detaljplanering.....	39
6.3 Områdesbestämmelser	39
6.4 Vattentjänstplan & kommunala föreskrifter	40
7. Avfallsförebyggande arbete.....	41
7.1 Externt inom Avfallssamverkan Östra Wermlands geografiska område	41
7.2 Internt inom Avfallssamverkan Östra Wermlands kommunorganisationer	41
8. Nedskräpning.....	42
9. Miljöbedömning	43
10. Resurs- och behovsbedömningar	44
10.1 Ny eller ändrad infrastruktur.....	44
10.2 Personal	44
10.3 Tid	44
10.4 Utrustning.....	44
10.5 Ekonomi.....	45
10.6 Samverkan	45
11. Samråd, remisser, utställning och kommunikation	46
11.1 Samråd och remisser vid framtagande av kretsloppsplanen	46
11.2 Information till kommuninvånare	46
11.3 Omhändertagande av inkomna synpunkter	47
12. Genomförande, uppföljning och redovisning.....	48
12.1 Ansvariga nämnder	48
12.2 Tidsplan.....	48
12.3 Uppföljning och redovisning	48
13. Långsiktig utveckling	49
14. Bilagor	50

Ordlista

- **Avfall** - Varje föremål, ämne och substans som ingår i en avfallskategori och som innehavaren gör sig av med, avser göra sig av med eller är skyldig att göra sig av med i enlighet med 15 kap. 1 § miljöbalken.
- **Kommunalt avfall** - Avfall som kommer från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll.
- **Restavfall** - Återstående kommunalt avfall efter att matavfall, farligt avfall, grovavfall, bygg- och rivningsavfall, förpackningar och returpapper har sorterats ut.
- **Matavfall** - Allt biologiskt nedbrytbart avfall som uppkommer i och med livsmedelshanteringen i hushåll, restauranger och storkök med mera, och som skulle kunna, eller har kunnat, användas som livsmedel och som separerats från övrigt kommunalt avfall för centralt omhändertagande eller hemkompostering.
- **Grovavfall** - Kommunalt avfall som är så tungt eller skrymmande eller har andra egenskaper som gör att det inte är lämpligt att samla in i säck eller kärl.
- **Bygg- och rivningsavfall** - Allt sådant material som uppstår vid rivning, byggnation, och renovering. Det kan uppstå vid yrkesmässig verksamhet och i sammanhang som inte är yrkesmässig verksamhet. Visst bygg- och rivningsavfall kan även vara klassat som farligt avfall och ska då hanteras i enlighet med kraven på farligt avfall.
- **Farligt avfall** - Avser ett ämne eller föremål som är avfall och som enligt 2 kap. avfallsförordningen ska klassificeras som farligt avfall. Däri inbegrips även cytostatika i fast och flytande form.
- **Återvinningscentral** - Större anläggning där det går att lämna flera olika typer av avfall.
- **Återvinningsstation** - Mindre anläggning där främst privatpersoner kan lämna förpackningsavfall och returpapper.
- **Återbruk/återanvändning** - De former för återanvändning som innebär att en vara i stället för att lämnas till materialåtervinning eller annat förstörande förfarande, lämnas i ett flöde där varan, efter eventuell nödvändig reparation eller annan åtgärd, kan brukas igen för samma ändamål som det ursprungliga.
- **Cirkulär ekonomi** - En ekonomisk modell som används för att minska samhällets resursanvändning och den efterföljande miljöpåverkan, samt kan bidra till ökad självförsörjning. Modellen innebär ett systematiskt arbetssätt för att upprätthålla cirkulära flöden av resurser genom återvinning samt att återvunna resurser bibehåller eller ökar i värde.
- **Resurshushållning** - Att använda resurser på ett effektivt och hållbart sätt, vilket innebär att öka återanvändning och återvinning samt undvika att ta ut jungfruliga resurser ur miljön om inte absolut nödvändigt.
- **Energiåtervinning** - Innebär att energi utvinns, vanligtvis genom förbränning, från avfall som inte går till materialåtervinning. Syftet är vanligtvis att generera el eller fjärrvärme.

- **Materialåtervinning** – Innebär att utsorterat material kan återvinnas och användas till samma ändamål en gång till. Bidrar till att uttagning av jungfruliga resurser minskar.
- **Renhållningsordning** – Samlingsbegrepp för avfallsplan, avfallsföreskrifter och avfallsanvisningar.
- **Tillståndspliktig anläggning** – Anläggning där det bedrivs sådan verksamhet som generellt bedöms medföra så pass stor risk för negativ miljöpåverkan att verksamheten inte får bedrivas utan tillstånd.
- **Miljökonsekvensbeskrivning** – En beskrivning av de förväntade miljöeffekterna av en planerad verksamhet eller åtgärd. Beskrivningen används för att ge beslutsfattare underlag att bedöma huruvida en verksamhet bör genomföras med hänsyn till miljön.
- **Avfallstrappan** – En prioriteringsordning i fem steg som ingår i lagstiftning i Sverige och EU. Den beskriver hur avfall ska hanteras, med målet att minimera miljöpåverkan.
- **Kommunernas interna organisationer** – Innefattar dels den politiska organisationen i form av kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och de olika nämnderna, samt förvaltningsorganisationen i form av de olika förvaltningarna som genomför de politiska besluten samt ansvarar för den dagliga verksamheten.
- **Kommunernas geografiska område** – Avser den yta som kommunerna har ansvar för och styr över. Ytan är avgränsad och definierad genom fastighetsgränser och administrativa beslut.

1. Inledning

Avfallssamverkan Östra Wermland (AÖW) består av kommunerna Karlskoga, Kristinehamn, Filipstad, Degerfors och Storfors. Denna gemensamma kretsloppsplan kommer tillsammans med renhållningsföreskrifterna utgöra de fem kommunernas renhållningsordningar. Syftet med samverkan är att vidhålla en plattform där renhållningsverksamheterna kan samarbeta för att främja utveckling, kvalitet, kostnadseffektivitet, kundservice och miljöanpassning av den lokala renhållningsverksamheten. Vidare syftar samverkan till att mer effektivt nyttja kommunernas materiella och personella resurser.

Samarbetet i Avfallssamverkan Östra Wermland påbörjades 2021 och kommunerna arbetar gemensamt för en cirkulär ekonomi där mängden avfall som uppstår ska minimeras och därefter återanvändas och återvinnas. Det gemensamma arbetet utvecklas och medlemskommunerna har nu beslutat att gemensamt ta fram en avfallsplan och benämna den som "Kretsloppsplan" för att tydligt påvisa kommunernas viljeinriktning vad gäller ett cirkulärt samhälle där så lite avfall som möjligt ska uppstå. Kretsloppsplanen är ett steg framåt i processen att uppnå den gemensamma visionen för 2030 som lyder "100% kretslopp, 0 % rest". Avfallssamverkan Östra Wermlands vision ansluter till branschorganisationen Avfall Sveriges vision "En framtid utan avfall".

En viktig del i fokuset på kretslopp och cirkularitet är att en ökad resurseffektivitet och cirkularitet kan leda till ökad självförsörjning och beredskap. Att vara beroende av import av råvaror från andra länder i tider av geopolitisk instabilitet ger en osäkerhet kopplat till leverenskedjor, och kan försätta samhället i en sårbar position. Återanvändning och återvinning av resurser som ersättning för import av nya råvaror bidrar till ett mer resiliellt samhälle som klarar sig bättre i händelse av kris eller krig.

Kretsloppsplanen ämnar också bidra till uppfyllelse av samtliga kommuners visioner, vilka kan sammanfattas med ord som trygghet, innovation och livskvalitet.

Vid framtagande av kretsloppsplanen har följande beaktats:

- Relevant lagstiftning
- Nationell avfallsplan
- Nationella planen för förebyggande av avfall
- Nationella åtgärdsprogram
- Sveriges återvinningsmål
- Globala, nationella och regionala miljö-, klimat- och hållbarhetsmål

Kommunerna i Avfallssamverkan Östra Wermland arbetar mycket med tillgänglighetsanpassning av renhållningsverksamheterna för att säkerställa att alla invånare har möjlighet att lämna sitt avfall utefter sina förutsättningar. Tillgänglighetsanpassningen ska vara en stor del i alla processer och aspekter som tillhör avfallshanteringen, något som syns tydligt i de mål och åtgärder som kommunerna gemensamt arbetar med och som redovisas senare i dokumentet.

Kretsloppsplanen är ett levande dokument som ska utvärderas årligen och revideras vid behov, men minst var fjärde år.

Denna kretsloppsplan ersätter de tidigare gällande avfallsplanerna i alla fem kommuner.

1.1 Bakgrund

En avfallsplan är ett lagstadgat kommunalt styrdokument som beslutas av kommunfullmäktige. Alla kommuner i Sverige är skyldiga att ha en avfallsplan och dess innehåll beslutas av Naturvårdsverkets föreskrifter. En kommuns renhållningsordning utgörs av avfallsplanen och avfallsföreskrifterna¹.

Kommuner ska sträva mot en hållbar utveckling av avfallshanteringen utifrån nya kunskaper och lagkrav. Avfallsplaner anger hur kommuner, genom mål och åtgärder, arbetar för hur avfallet ska minimeras och hanteras samt hur målen ska nås. Varje kommun får med utgångspunkt i sina egna förutsättningar påverka avfallsplanens innehåll och avgöra hur det praktiska arbetet ska genomföras.

1.2 Utmaningar inom avfallsområdet

Det finns flera utmaningar inom avfallsområdet såsom kriminalitet, kompetensförsörjning, förändrade krav och ökade mängder avfall. Den stora kriminaliteten som förekommer inom avfallssektorn är en växande utmaning. Organiserad brottslighet använder avfallsmarknaden för att tjäna pengar och brotten grundar sig i hög vinstmöjlighet, förhållandevis låga straff och låg risk för upptäckt. Organiserad brottslighet tjänar årligen mellan två och sex miljarder kronor på avfallshanteringen i Sverige. Detta sker genom illegal försäljning av avfall samt illegalt omhändertagande. I många fall blir avfallet nedgrävt, uppbränt eller dumpat direkt på marken vilket leder till stora föroreningar och behov av sanering. Detta innebär en stor kostnad som faller på skattebetalare. Avfallsmarknaden blir snedfördelad på grund av denna brottslighet som också bidrar till att seriösa aktörer inom branschen upplever en osund konkurrens².

En annan utmaning inom avfallssektorn är kompetensförsörjning då det finns få utbildningar riktade mot arbete inom branschen. Avfall blir en allt större fråga både inom offentlig och privat sektor, vilket föranleder ett ökat behov av arbetskraft och att konkurrensen om personal med rätt kompetens ökar. Förändrade arbetsuppgifter, hot och stölder på återvinningscentraler och tungt arbete bidrar också till att det kan vara svårt att behålla personal.

I Sverige har avfallshanteringen de senaste femtio åren gått från deponering till energi- och materialåtervinning. Fokus bör fortsatt ligga på att minska avfallsmängderna, till exempel genom att minska matsvinnet, öka återbruket av material samt minska användandet av engångsprodukter.

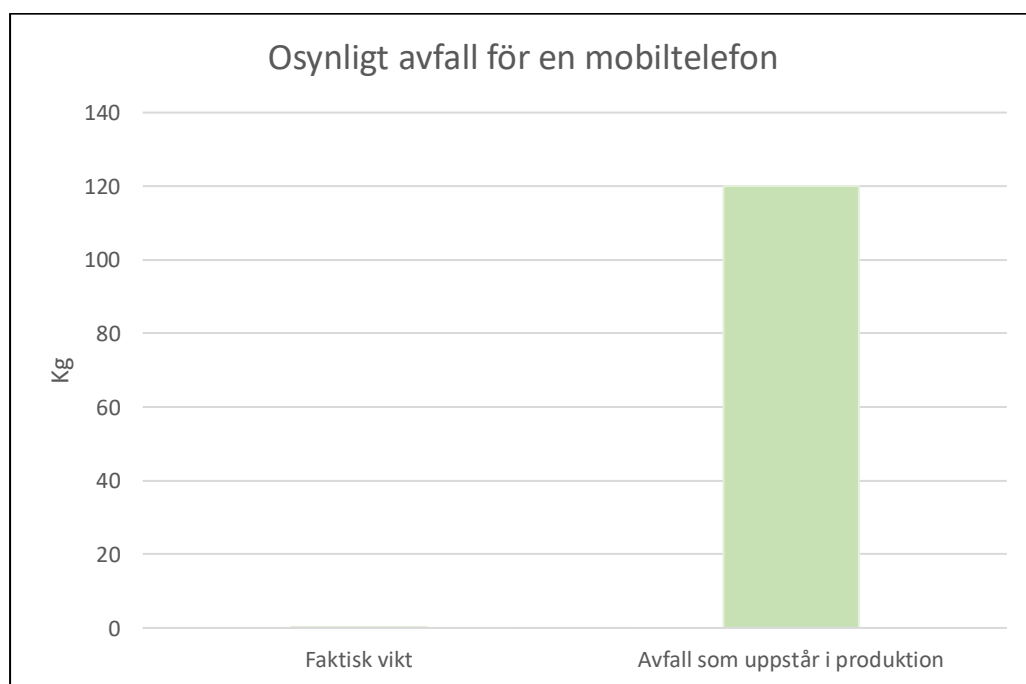
Avfallsmängderna i samhället är starkt kopplade till konjunktur och konsumtionsmönster. Vår konsumtion gör att behoven av resurser och material ökar, samtidigt som tillgången på flera viktiga råvaror och naturresurser minskar. Dagens konsumtionsmönster har inneburit att avfallsmängderna har ökat dramatiskt under de

¹ SFS 1998:808. Miljöbalken.

² Naturvårdsverket, Avfallsbrott dränerar samhället på resurser och skadar miljön, *Naturvårdsverket*, hämtad 11 november, 2025, [Avfallsbrott dränerar samhället på resurser och skadar miljön](#)

senaste hundra åren, från relativt obetydliga mängder i början av 1900-talet till 414 kg kommunalt avfall per person och år under 2024.

Om konsumtionstakten fortsätter som idag kan Sveriges avfallsmängder öka med 25 till 50 procent till 2035 jämfört med 2020³. Miljöpåverkan sker i alla led, från produktion och förädling via transporter till försäljning och konsumtion för att slutligen bli avfall. Idag är cykeln från produktion till avfall snabbare än någonsin tidigare. Bland annat beräknas 99% av det materiella innehållet i varor bli till avfall inom sex veckor från köptillfället. Samtidigt uppkommer i produktionen en mängd avfall som konsumenter aldrig ser, så kallat osynligt avfall. Detta osynliga avfall kan vara omfattande⁴.

Figur 1. Jämförelse över faktisk vikt och mängden osynligt avfall som uppstår vid produktion av en mobiltelefon. Faktiskt vikt är 0,2 kg och mängden osynligt avfall 120 kg⁵.

Problemen med ökade avfallsmängder ställer krav på en effektiv avfallshantering, vilken är beroende av att produkter designas på så sätt att återvinning av materialen är möjlig. Detta innebär att producenterna måste utveckla sina produkter till att bli återvinningsbara. Att arbeta med att förebygga uppkomsten av, eller åtminstone minska mängden, avfall är bland de viktigaste uppgifterna samhället har att genomföra. Då kommunerna bär ett stort ansvar för avfallsinsamling och -hantering, samt har ett kommunikationsansvar gentemot sina invånare är det av vikt att dessa frågor diskuteras och att kommunerna finner lösningar på problemen.

För en fortsatt hållbar tillväxt behöver det identifieras kreativa och innovativa lösningar där former av samverkan blir en viktig del. En omställning till en mer cirkulär ekonomi ses som en lösning. Det har möjlighet att bidra till både ökad konkurrenskraft,

³ Naturvårdsverket, *Nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018–2023*.

⁴ Avfall Sverige - Miljönär, "Osynligt avfall", *Avfall Sverige*, hämtad 23 maj, 2025, [Osynlig avfall - Miljönär](#)

⁵ Avfall Sverige - Miljönär, "Osynligt avfall", *Avfall Sverige*, hämtad 23 maj, 2025, [Osynlig avfall - Miljönär](#)

resurseffektivitet och självförsörjning. Samtidigt kan en cirkulär ekonomi minska klimatpåverkan och spridning av giftiga ämnen i kretsloppen samt bidra till en ökad biologisk mångfald. Exempelvis kan genomtänkta och förankrade inköp ofta leda till mindre spill och förluster vilket även minskar onödiga utgifter. På detta och andra liknande sätt kan samhället tänka och agera för att, utan egentliga konflikter, delta i förbättringsarbetet.

1.3 Syfte

Syftet med kretsloppsplanen är att stödja kommunernas utveckling av avfallshanteringen mot en mer cirkulär och resurseffektiv hantering. Detta genomförs med hjälp av gemensamma och tydliga mål och åtgärder som bidrar till avfallsminimering samt ökad återvinning. Planen ska dessutom underlätta för kommunerna att ta gemensamma krafttag inom avfallsområdet och genomföra uppföljning på dessa aktiviteter.

Vidare fungerar planen som en beskrivning av hur kommunerna arbetar med avfallsfrågor och kan bidra med stöd gällande avfallsarbetet för andra organisationer inom kommunernas geografiska område.

1.4 Målgrupp

Kretsloppsplanen riktas till alla boende och verksamma i kommunerna, vilket inkluderar de kommunala förvaltningarna och bolagen samt invånare, företag och organisationer.

Planen riktas främst till kommunernas tjänstepersoner och politiker. Kommunala förvaltningar och bolag har ett stort ansvar att föregå med gott exempel för övriga i kommunerna och samarbeten med näringslivet och andra aktörer ses som en viktig del i detta. Vidare finns en framgångsfaktor i att alla bidrar efter egen förmåga och är engagerade i det arbete som krävs för måluppfyllelse.

1.5 Kretsloppsplanens framtagande

Kretsloppsplanen har tagits fram som ett gemensamt arbete under ledning av en arbetsgrupp inom Avfallssamverkan Östra Wermland utifrån det regelverk som styr utformning av kommuners avfallsplaner samt andra relevanta styrdokument. I arbetsgruppen ingår representanter från samtliga samverkanskommuner och den gemensamt anställda samordnaren.

I arbetet med framtagande av kretsloppsplanen har även följande deltagit:

- Politiker i samtliga medlemskommuner
- Länsstyrelsen Värmland
- Länsstyrelsen Örebro
- Region Örebro
- Insamlingsentreprenörer
- Berörda organisationer och föreningar

2. Centrala styrningar

2.1 Globala hållbarhetsmål

Agenda 2030 med 17 globala mål för hållbar utveckling syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. De globala målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga⁶.

Figur 2. Globala målen⁷.

I avsnitt 3. *Mål och åtgärder* redovisas de hållbarhetsmål som har kopplingar till de beslutade lokala målen.

2.2 EU:s avfallsreglemente

2.2.1 Direktiv

EU styr avfallshanteringen inom unionen genom avfallsdirektivet⁸. Ett direktiv anger målen och ramarna för vad EU vill att medlemsländerna ska uppnå. Direktivet har sedan inkorporerats i svensk lagstiftning såsom miljöbalken och övrig avfallslagstiftning. Regeringen och Naturvårdsverket har även utformat flera styrningar i form av förordningar, planer och rapporter som ger inriktningar för kommunernas arbete med avfallshantering.

Enligt EU:s förpackningsdirektiv ska alla EU-länder samla in och materialåtervinna förpackningar. Direktivet syftar till att harmonisera nationella bestämmelser om

⁶ Regeringskansliet, Agenda 2030 för hållbar utveckling, *Regeringskansliet*, hämtad 23 maj, 2025, [Agenda 2030 för hållbar utveckling - Regeringen.se](#)

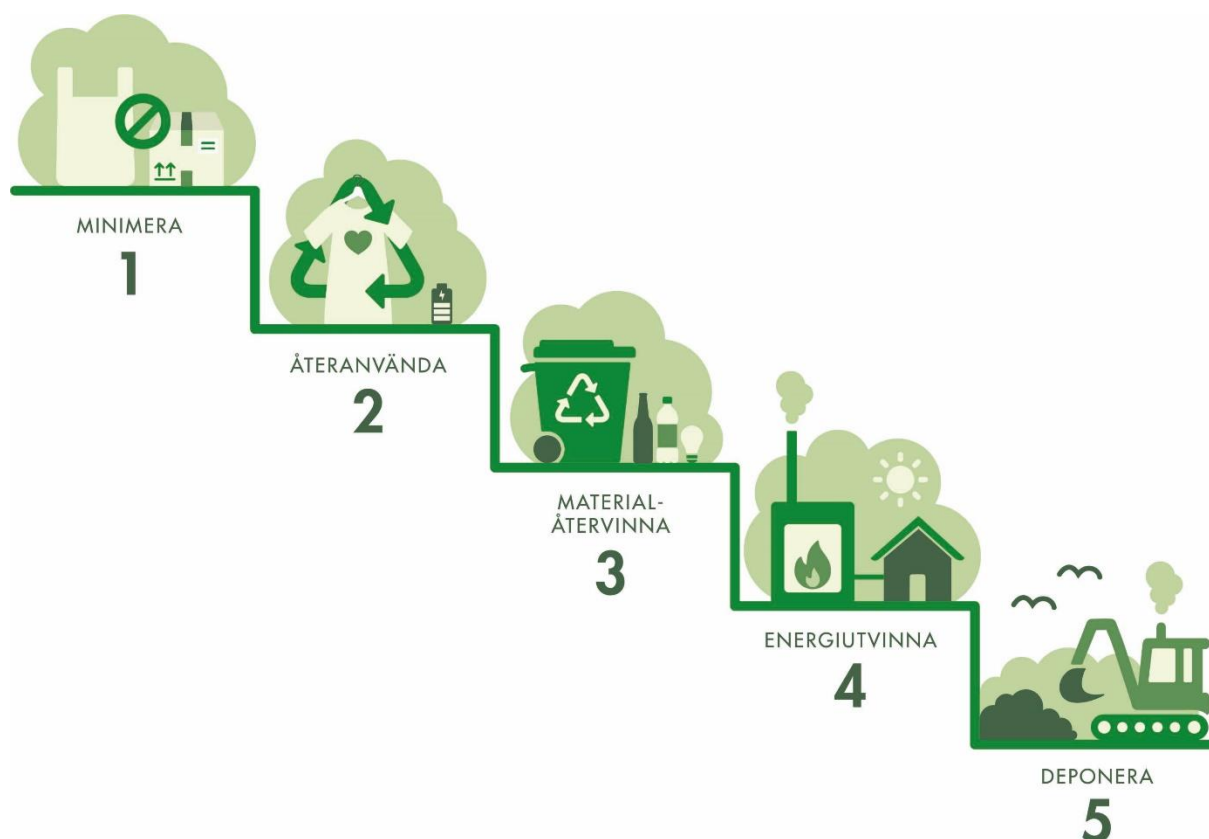
⁷ Globala målen, "Logotyper", *United Nations Development Programme*, hämtad 10 juni, 2025, [Logotyper - Globala målen](#)

⁸ Direktiv 2008/98/EG, *Avfallsdirektivet*. Europeiska unionen.

hanteringen av förpackningar och förpackningsavfall samt förbättra kvaliteten på miljön genom att förebygga och minska miljöpåverkan från förpackningar och förpackningsavfall⁹. Sverige har, i vissa fall, satt högre mål för återvinning än de mål som definieras i direktivet.

2.2.2 Avfallstrappan

Avfallstrappan är ett EU-direktiv som är antaget i den svenska miljöbalken och som styr hur avfall ska tas om hand. Det högst prioriterade steget är förebyggande/minimering av avfall följt av återanvändning, materialåtervinning, energiåtervinning och deponering. Ibland läggs nedskräpning till som det allra nedersta steget i trappan.

Figur 3. Avfallstrappan¹⁰.

Förebygga och minimera avfall

Genom att välja bort engångsartiklar, minska matsvinnet, säga nej till pappersreklam och minska konsumtionen kan mängden avfall som uppstår minskas och det har då bidragit till arbetet med avfallsminimering. Det är även viktigt att produkter designas på så vis att de kan användas under lång tid, enkelt repareras eller uppgraderas för att öka användningstiden samt vara enkla att materialåtervinna när de kasseras.

Återanvändning

Åtgärderna i nästa steg i avfallstrappan, återanvändning, är också ett viktigt sätt att minska avfallsmängderna. Avfall uppstår när innehavaren av ett föremål bestämmer sig

⁹ Direktiv 94/62/EG, *Direktiv om förpackningar och förpackningsavfall*, Europeiska unionen.

¹⁰ Sopor.nu, "Så styrs avfallet", *Sopor.nu*, hämtad 10 juni, 2025, [Så styrs avfallet - Sopor.nu](https://sopor.nu/sa-styrs-avfallet)

för att göra sig av med det. Om innehavaren i stället beslutar sig för att reparera och sälja föremålet uppstår inget avfall. Att använda en produkt flera gånger och sedan låta någon annan använda den är ett enkelt sätt att delta i arbetet med återanvändning.

Att hyra, låna eller äga tillsammans är andra sätt att nyttja en produkt så att den inte blir liggande efter att ha använts ett fåtal gånger. I Avfallssamverkan Östra Wermlands geografiska område finns flera exempel på second hand-verksamheter, bibliotek, Fritidsbanken och andra aktörer som bidrar till att varor används flera gånger innan de blir avfall. Andra sätt att lösa sambruk är olika digitala plattformar där utrustning och produkter kan hyras och hyras ut eller köpas och säljas. Fordonspooler är ett annat exempel på bra nyttjande av en resurs.

Materialåtervinning

När varorna sedan har använts så mycket som det är möjligt kommer nästa steg i avfallstrappan, att materialåtervinna varorna. Även om varan är obrukbar för sitt ursprungliga syfte är ofta materialet som varan tillverkats av i tillgängligt gott skick för fortsatt användning. Detta kan ske genom att på lämpligt sätt lämna varan till återvinning. Då är det viktigt att varan kan lämnas på ett sådant sätt att materialet inte blir förorenat, samt att produkten är designad på så sätt att det är möjligt att separera de olika materialen som den består av. Det är också viktigt att det är lätt att göra rätt för de som lämnar in avfallet. Detta ställer krav på kommunerna att säkerställa tillgängliga och lämpliga insamlingssystem för olika typer av material. För att invånare ska sortera korrekt behöver arbetet med information och kommunikation runt avfallshantering fortsätta utvecklas.

Energiutvinning

Kan eller bör materialet inte längre cirkuleras i kretsloppen på grund av fysiska förutsättningar, farligt innehåll eller liknande är nästa steg att utvinna den energi som finns i många av materialen. Detta görs genom att lämpliga avfallsslag lämnas till en förbränningsanläggning där energi kan utvinnas och levereras till exempel i form av elektricitet och fjärrvärme. För farligt avfall finns speciella anläggningar där farliga ämnen utvinns för energi samt återanvändning.

Deponering

I nästa steg återfinns sådant material som inte lämpligen bör hanteras i högre nivåer i avfallshierarkin. Då deponeras materialet på anläggningar som är utformade på lämpligt sätt och följs upp enligt åtgärdsprogram. Visst material kan dock efter åtgärder återföras som exempelvis konstruktionsmaterial. Dessa möjligheter ska tillvaratas för att ersätta jungfruligt material där så är möjligt och lämpligt.

2.3 Nationella mål och styrningar

Den svenska miljöpolitiken är grundad i ett generationsmål och 16 miljökvalitetsmål. Miljökvalitetsmålen är grundade i den miljömässiga dimensionen av Agenda 2030. Utöver dessa styrs avfallshantering av miljöbalken, avfallsförordningen, och olika åtgärdsprogram.

Figur 4. Sveriges miljömål¹¹.

2.3.1 Riksdagens generationsmål

”Vi ska lämna över ett samhälle till nästa generation där de största miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.”

Generationsmålets sju punktsatser förtydligar målets innebörd och visar vad miljöpolitiken ska fokusera på, nämligen att:

- Ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad.
- Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart.
- Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas.
- Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen.
- En god hushållning sker med naturresurserna.
- Andelen förnybar energi ökar och att energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön.
- Konsumtionsmönstren för varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt¹².

¹¹ Sveriges miljömål, ”Grafisk profil för Sveriges miljömål”, Naturvårdsverket, Hämtad 10 juni, 2025, [Grafisk profil för Sveriges miljömål - Sveriges miljömål](#).

¹² Sveriges miljömål, ”Generationsmålet”, Naturvårdsverket, senast uppdaterad 31 mars, 2025, hämtad 30 april, 2025, [Generationsmålet - Sveriges miljömål](#)

2.3.2 Miljökvalitetsmål

Av de 16 miljökvalitetsmålen är det främst inom *God bebyggd miljö* som avfallshanteringen lyfts fram. En god avfallshantering och arbetet att förebygga uppkomst av avfall är även relevant för fler av de andra målen¹³.

För att nå dessa mål krävs insatser på många håll i samhället men också internationellt, exempelvis för att minska olika skadliga utsläpp. För att underlätta arbetet med att nå miljökvalitetsmålen har etappmål satts upp. Nuvarande etappmål som berör avfallshantering och förebyggande av avfall har, i huvudsak, slutår 2025. Det gäller:

- Mer bygg- och rivningsavfall materialåtervinns och förbereds för återanvändning (2025)
- Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning (2025)
- Matsvinnet ska minska mätt i mängden livsmedelsavfall (2025)
- Återanvändning av förpackningar (2030)¹⁴

Vidare är miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan* av relevans för avfallsarbetet då god avfallshantering bidrar till att minska och stabilisera utsläppen av växthusgaser¹⁵. Genom god avfallshantering och minskade utsläpp av växthusgaser är även målet *Bara naturlig försurning* av relevans. Minskad mängd förbränning leder till att mindre mängd försurande ämnen hamnar i mark och vattendrag¹⁶. Även *Giftfri miljö* berör den kommunala avfallshanteringen då målet innefattar att minimera halterna av naturfrämmande ämnen samt hålla naturligt förekommande ämnen nära bakgrundshalterna¹⁷.

2.3.3 Havs- och vattenmyndighetens åtgärdsprogram för havsmiljön

Med grund i miljökvalitetsnormen *E.5.1 Mängd skräp på stränder i Västerhavet* enligt Havsmiljöförordningen, finns åtgärder att genomföra för att minska uppkomsten av skräp som kan hamna i havsmiljön¹⁸. Detta är av relevans för kommunernas arbete med nedskräpning och avfallshantering.

Det är främst åtgärd 23 i *Åtgärdsprogrammet för havsmiljön (ÅPH)* som berör kommuners avfallsplaner. Åtgärden innebär att kommunerna vid revidering av avfallsplaner ska identifiera och belysa hur avfallshanteringen kan bidra till minskad uppkomst av marint skräp. Kommunerna ska också specificera målsättningar för ett

¹³ Naturvårdsverket, "God bebyggd miljö", *Sveriges miljömål*, senast uppdaterad 31 mars, 2025, hämtad 25 april, 2025, [God bebyggd miljö - Sveriges miljömål](#)

¹⁴ Naturvårdsverket, "Etappmålen", *Sveriges miljömål*, hämtad 25 april, 2025, [Etappmålen - Sveriges miljömål](#)

¹⁵ Naturvårdsverket, "Begränsad klimatpåverkan", *Sveriges miljömål*, senast uppdaterad 31 mars, 2025, hämtad 25 april, 2025, [Begränsad klimatpåverkan - Sveriges miljömål](#)

¹⁶ Naturvårdsverket, "Bara naturlig försurning", *Sveriges miljömål*, senast uppdaterad 31 mars, 2025, hämtad 17 juni, 2025 [Bara naturlig försurning - Sveriges miljömål](#)

¹⁷ Naturvårdsverket, "Giftfri miljö", *Sveriges miljömål*, senast uppdaterad 31 mars, 2025, hämtad 25 april, 2025, [Giftfri miljö - Sveriges miljömål](#)

¹⁸ Havs- och vattenmyndigheten, *E.5.1 Mängd skräp på stränder i Västerhavet*, Havs- och vattenmyndigheten, hämtad 25 april, 2025, [E.5.1 Mängd skräp på stränder i Västerhavet - Havsmiljöförvaltning - Planering, förvaltning och samverkan - Havs- och vattenmyndigheten](#)

sådant arbete¹⁹. För att beskriva Avfallssamverkan Östra Wermlands arbete inom åtgärdsprogrammet finns indikatorer rörande nedskräpning med under målen som presenteras i avsnitt 3.

Det behöver arbetas mer aktivt med att motverka nedskräpning i naturen, speciellt vid stränder, för att minska mängden avfall som förs ut i vattendrag för vidare befordran till Västerhavet. Det kan göras genom att ytterligare förbättra avfallshanteringen vid badplatser, fritidsbåtshamnar och andra offentliga platser. Inledningsvis behöver de avfallskällor som idag finns i Avfallssamverkan Östra Wermlands geografiska område identifieras och synliggöras för att kunna påverkas i rätt riktning.

2.3.4 Nationella avfallsplanen

Sveriges nationella avfallsplan för 2024–2030 innehåller information om avfallsområdet, hinder och utmaningar inom det, samt åtgärdsförslag riktade till olika samhällsaktörer. Ett viktigt åtgärdsförslag riktar sig till producenter av varor där designfrågan är central. De uppmuntras designa produkterna utifrån materialval, färg, tillsatser och möjlighet till demontering för att underlätta arbetet med avfallshanteringen och öka möjligheten till materialåtervinning. Planen lyfter också 12 prioriterade avfallsströmmar som antingen bedöms generera stora avfallsmängder eller orsakar stor hälso- och miljöpåverkan. En annan central del i planen är arbetet med förebyggande av avfall där etappmål satts upp som ska bidra till måluppfyllelse av generationsmålet och ett flertal miljökvalitetsmål²⁰.

¹⁹ Havs- och vattenmyndigheten, *Marin strategi för Nordsjön och Östersjön – Åtgärdsprogram för havsmiljön 2022–2027 enligt havsmiljöförordningen*, Rapport 2021:20, 2021, [Marin strategi för Nordsjön och Östersjön](#) (Hämtad 2025-04-25)

²⁰ Naturvårdsverket, *Avfall i ett cirkulärt samhälle - Nationell avfallsplan 2024–2030*, Rapport 7171, 2024, [Rapport 7171. Avfall i ett cirkulärt samhälle. Nationell Avfallsplan 2024–2030. ISBN 978-91-620-7171-4](#) (Hämtad 2025-04-25)

Figur 5. 12 prioriterade avfallsströmmar²¹.

2.4 Regionala mål

De regionala målen av relevans för kommunernas avfallsarbete inkluderar *Klimatneutralitet*, *God hälsa och livsmiljö*, och *Ansvarsfull resursanvändning*. Målen finns i de regionala utvecklingsstrategierna och inom de övergripande målen finns fokusområden, principer och arbetssätt som ska underlätta måluppfyllelsen. Genomgående teman är effektiv och hållbar resursanvändning och samarbete för att hitta goda lösningar, båda av vilka är centrala delar för det arbete som Avfallssamverkan Östra Wermlands medlemskommuner genomför^{22,23}.

²¹ Naturvårdsverket, Avfall i ett cirkulärt samhälle - Nationell avfallsplan 2024–2030, Rapport 7171, 2024, [Rapport 7171. Avfall i ett cirkulärt samhälle. Nationell Avfallsplan 2024–2030. ISBN 978-91-620-7171-4](#) (Hämtad 2025-06-17)

²² Region Örebro, En attraktiv och pulserande region för alla – Örebro läns regionala utvecklingsstrategi 2022–2030, hämtad 25 april, 2025, [En attraktiv och pulserande region för alla - Örebro läns regionala utvecklingsstrategi 2022–2030](#)

²³ Region Värmland, Värmlandsstrategin 2040, hämtad 25 april, 2025, [Värmlandsstrategin 2040](#)

3. Mål och åtgärder

I detta avsnitt presenteras de mål som Avfallssamverkan Östra Wermlands medlemskommuner gemensamt har beslutat att arbeta mot. För varje mål presenteras indikatorer för att mäta måluppfyllelsen samt åtgärdsbanker som bidrar till måluppfyllelse. Indikatorerna och åtgärderna ska beaktas ur två olika perspektiv och redovisas i tre kategorier utifrån vilka de berör:

- Kommunernas interna organisationer (i tabellerna benämnt "interna organisationer")
- Kommunernas geografiska område (i tabellerna benämnt "geografiska området")
- Både kommunernas interna organisationer och geografiska områden (i tabellerna benämnt "interna organisationer & geografiska området")

Följande förteckning specificerar vilken nämnd i respektive kommun som bär ansvar för utförande av de åtgärder som listas i tabellerna i följande avsnitt.

Avfallsansvarig nämnd, förkortad AAN:

- Karlskoga: Samhällsbyggnads- och servicenämnden
- Kristinehamn: Tekniska nämnden
- Filipstad: KS teknikutskott
- Degerfors: Servicenämnden
- Storfors: Kommunstyrelsen

Utbildningsansvarig nämnd, förkortad UAN:

- Karlskoga: Barn- och utbildningsnämnden
- Kristinehamn: Skolnämnden
- Filipstad: Barn- och utbildningsnämnden
- Degerfors: Kultur- och utbildningsnämnd
- Storfors: Kommunstyrelsen

Tillsynsansvarig nämnd, förkortad TAN:

- Karlskoga: Tillväxt- och tillsynsnämnden
- Kristinehamn: Miljö- och byggnadsnämnden
- Filipstad: Miljö- och byggnadsnämnden
- Degerfors: Bygg- och miljönämnden
- Storfors: Tillväxt- och tillsynsnämnden

Kulturansvarig nämnd, förkortad KAN:

- Karlskoga: Kultur- och fritidsnämnden
- Kristinehamn: Kulturnämnden
- Filipstad: KS kultur- och föreningsutskott
- Degerfors: Kultur- och utbildningsnämnd
- Storfors: Kommunstyrelsen

Välfärdsansvarig nämnd, förkortad VAN:

- Karlskoga: Socialnämnden
- Kristinehamn: Nämnden för arbete, kompetens och välfärd
- Filipstad: Socialnämnden

- Degerfors: Socialnämnden
- Storfors: Kommunstyrelsen

Omsorgsansvarig nämnd, förkortad OAN:

- Karlskoga: Socialnämnden
- Kristinehamn: Nämnden för stöd, vård och omsorg
- Filipstad: Socialnämnden
- Degerfors: Socialnämnden
- Storfors: Kommunstyrelsen

3.1 Målområde 1: Minska avfallsmängderna

Att förebygga att avfall uppkommer har högsta prioritet i avfallstrappan. I den nationella avfallsplanen är återanvändning av produkter och material prioriterade områden att arbeta med. Nationellt utpekade även mat-, textil-, bygg- och rivningsavfall som prioriterade åtgärdsområden.

För medlemskommunerna betyder målet att arbeta med att minska mängden kommunalt avfall, öka återbruket, samt minska uppkomsten av avfall.

I kommunernas interna organisationer innebär det arbete så som att:

- Öka återbruket
- Bli bättre på att sortera ut avfallsfraktionerna
- Minska uppkomsten av avfall bland annat genom att styra inköpsverksamheten och motarbeta matsvinn i samtliga organisationer
- Underlätta arbete genom information till medarbetare

Inom utbildningsverksamheten ingår information om avfallsförebyggande inom ramen för läroplanerna för förskolan, grundskolan och gymnasieskolan.

Målet bidrar till följande nationella och globala miljö- och hållbarhetsmål:

Bidrar huvudsakligen till nationellt miljö kvalitetsmål		Bidrar huvudsakligen till globalt hållbarhetsmål	
Begränsad klimatpåverkan		11.6 Minska städernas miljöpåverkan	
Giftfri miljö		12.3 Halvera matsvinnet i världen	
God bebyggd miljö		12.5 Minska mängden avfall markant	
		14.1 Minska föroreningarna i haven	

För att mäta måluppfyllelsen används följande indikatorer:

Indikator	Nuläge	Målvärde	Hänvisning	Berör
Andelen faktiskt restavfall (rätt sorterat) i restavfallet från villahushåll (%).	Karlskoga: 51% Kristinehamn: 54% Filipstad: 61% Degerfors: 52% Storfors: 58%	80%	Plockanalys	Geografiska området
Andelen faktiskt restavfall (rätt sorterat) i restavfallet från flerfamiljshus (%).	Karlskoga: 47% Kristinehamn: 52% Filipstad: 75% Degerfors: 52% Storfors: 56%	80%	Plockanalys	Geografiska området
Mängden mat- och restavfall totalt, kg/invånare.	Karlskoga: 207 Kristinehamn: 213 Filipstad: 210 Degerfors: 182 Storfors: 248	Minskning med 25% jämfört med 2024.	Avfall Sverige/ Avfall Web	Geografiska området
Mängden kommunalt avfall totalt, kg/invånare.	Karlskoga: 524 Kristinehamn: 414 Filipstad: 415 Degerfors: 449 Storfors: 496	Minskning med 25% jämfört med 2024.	Avfall Sverige/ Avfall Web	Geografiska området
Kundnöjdhet för att lämna utsorterat grovavfall.	Karlskoga: 92% Kristinehamn: 88% Filipstad: 78% Degerfors: 82% Storfors: 93%	Minst 90%	Enkät kundnöjdhet	Geografiska området
Mängden matavfall (tallriks- & serveringssvinn) i kommunala förskolor och skolor, g/elev	Karlskoga: 35 Kristinehamn: 32 Filipstad: 42 Degerfors: Data saknas Storfors: Data saknas	Årligen minska mängden.	Matavfalls-mätning	Interna organisationer

Ansvarig för uppföljning är kommunstyrelsen med stöd främst från avfallsansvarig nämnd.

Åtgärder

Nedanstående åtgärder bidrar till måluppfyllelse och ska fungera som ett underlag för de aktiviteter som behöver genomföras med syfte att nå målet. Vissa åtgärder behöver genomföras i samverkan med flera nämnder. Det åligger nämnderna att analysera vilka åtgärder som ska vara underlag för aktiviteter som sedan arbetas in i respektive nämnds årliga verksamhetsplan. Ett viktigt steg i arbetet är att höja kompetensen inom området och utforska möjligheterna till att bidra till måluppfyllelsen. Nämnderna behöver reflektera och definiera vilka aktiviteter som är relevanta att genomföra, under varje verksamhetsår, utifrån åtgärdsbankerna som listas nedan.

Åtgärderna inom målet har tagits fram inom fyra huvudområden:

- **Data och statistik** med fokus på matsvinn.
- **Ökad information och kunskap** med fokus främst på det avfallsförebyggande arbetet.
- **Arbetsätt och rutiner** inom områdena avfallsförebyggande, ökad sortering och minskat matsvinn. Dessutom finns åtgärdsförslag kopplat till nya krav inom upphandlingar för att stärka kommunernas eget arbete inom de egna organisationerna.
- **Ökad tillgänglighet** med fokus på tillgänglighet för allmänheten.

För varje huvudområde redovisas en åtgärdsbank, vilken nämnd som är ansvarig för åtgärdens genomförande samt vem som berörs av åtgärden och dess resultat. Vilka som berörs är indelat i kategorierna:

- **Kommunernas interna organisationer**
- **Kommunernas geografiska område**
- **Både de interna organisationerna och det geografiska området**

3.1.1 Data och statistik

Åtgärder	Ansvarig nämnd	Berör
Genomföra mätningar av matsvinn vid förskolor och skolor. Samverka mellan förvaltningar genom gemensam kommunikation och utredning av möjliga insatser för ett minskat matsvinn inom kommunala kök och verksamheter.	UAN AAN	Interna organisationer
Genomför regelbundna plockanalyser och regelbundna invånarenkäter samt återkoppla resultaten.	AAN	Geografiska området

3.1.2 Ökad information och kunskap

Åtgärder	Ansvarig nämnd	Berör
Sammanställ och sprid goda exempel på hur en egen källsortering kan ordnas i olika typer av bostäder.	AAN	Geografiska området
Utarbeta rutiner och informationsmaterial om förebyggande av avfall. Materialet ska kunna användas i kampanjsyfte.	AAN KS	Interna organisationer
Informera via kommunens webbsida och sociala medier om möjligheterna och fördelarna med återbruk.	AAN KS	Interna organisationer
Använd befintliga, och nya, kulturella mötesplatser och arenor för att inspirera till återbruk. Arrangera kulturarrangemang regelbundet där återbruk är tema.	KAN AAN	Interna organisationer & geografiska området
Säkerställ högkvalitativ avfallsinformation i skolor och andra utbildningsfora.	AAN UAN	Interna organisationer
Utveckla personalens kunskaper genom att ta fram utbildningsinsatser. Nämnderna behöver inventera behoven och renhållaren tar fram utbildnings-/informationsmaterial utifrån dessa behov.	Samtliga nämnder, med stöd av AAN	Interna organisationer

3.1.3 Arbetssätt och rutiner

Åtgärder	Ansvarig nämnd	Berör
Analysera och utarbeta rutin för hur kommunerna kan förändra användandet av engångsplast.	AAN	Interna organisationer
Utveckla enkla checklistor för att förebygga uppkomsten av avfall i kommunens verksamheter. Exempelvis: - Förebygg avfall i förskolor, skolor samt på boenden. - Förebygg avfall vid inköp, upphandling och beställning av konferenser, hotell och catering. - Förebygg IT-avfall i kontorsmiljö. - Beskrivning av arbete med matsvinnsminimering - Minska användningen av engångsartiklar.	Samtliga nämnder, med stöd av AAN	Interna organisationer
Ta fram en handlingsplan "Nej tack till pappersreklam och trycksaker" och avbeställ all pappersbaserad reklam till kommunala verksamheter.	Samtliga nämnder, med stöd av AAN	Interna organisationer
Öka mängden material som går till återbruk genom att utveckla återbruksfunktionerna på återvinningscentralerna och stödja andra verksamheter med motsvarande syfte.	AAN	Interna organisationer
Vid konstnärlig utsmyckning ska möjligheten att återanvända material beaktas.	KAN	Interna organisationer
Etablera avtal med fler återbruksföretag och frivillighetsorganisationer.	AAN	Interna organisationer
Ta fram underlag och rutiner för hur en återbruksbank av kommunens möbler skulle kunna se ut. Inrätta ett cirkulärt möbelförråd i kommunens verksamhet. Alternativt kan en analys av alternativa former för att tillgängliggöra möbler göras.	KS AAN VAN	Interna organisationer
Skapa rutiner för återanvändning av material i alla förvaltningar i kommunens organisation. Interna återbruksplaner skapas i varje kommunal verksamhet där så är möjligt.	Samtliga nämnder	Interna organisationer
Analysera möjligheterna att skapa byggåterbruk, tillsammans med partner eller i egen regi.	VAN AAN	Interna organisationer & geografiska området
Se över möjligheten att via bibliotek eller andra kulturella mötesplatser ordna utlåning av symaskin, ordna re-make-träffar eller liknande i syfte att öka livslängden på kläder och hushållstextil.	KAN AAN	Interna organisationer & geografiska området
Se över möjligheterna att, i samarbete med ideella organisationer, erbjuda tillfällen i skolornas slöjdsalar för att uppmuntra egen reparation/underhåll eller re-make.	UAN AAN	Interna organisationer & geografiska området
Ta fram och implementera riktlinjer för källsortering i offentliga miljöer.	AAN	Interna organisationer & geografiska området

Åtgärder	Ansvarig nämnd	Berör
Inför pedagogisk källsortering i alla skolor och utbildningslokaler.	UAN VAN AAN	Interna organisationer
Utreda och vid behov implementera ökade antal fraktioner för sortering på återvinningscentralerna.	AAN	Geografiska området
Vidareutveckla åtgärdsplan samt rutin och arbeta med matsvinnreduktion (rätt beställning, rätt hantering, schemaläggning av måltider, information, regelbunden mätning och regelbunden återkoppling).	UAN AAN	Interna organisationer
Ta fram en åtgärdsplan för att reducera mängden flytande matsvinn.	AAN	Interna organisationer
Ta fram åtgärdsplan samt rutin och arbeta med inköps- och anskaffningsprocesserna för att genom hållbara upphandlingar, där såväl de ekonomiska som sociala och ekologiska dimensionerna genomsyrar arbetet för att skapa hållbara leveranskedjor.	Samtliga nämnder, med stöd av AAN	Interna organisationer
Ställ strukturerade krav på livslängd för elektronisk utrustning vid anskaffning med syfte att öka användningstiden.	KS	Interna organisationer
Arbeta för att minimera antalet hårdvaror och att nyttja befintliga resurser på ett mer effektivt vis.	KS	Interna organisationer
IT-utrustning bör vara reparerbar.	KS	Interna organisationer
Arbeta för en fossilfri avfallshantering.	AAN	Interna organisationer
Ställ krav på att avfallsbehållare ska vara tillverkade av återvunnet eller biobaserat material.	AAN OAN	Interna organisationer
Analysera möjligheterna att utveckla slamhanteringen från enskilda anläggningar så att transportbehovet minskar, exempelvis via lokalt omhändertagande.	AAN	Interna organisationer

3.1.4 Ökad tillgänglighet

Åtgärder	Ansvarig nämnd	Berör
Löpande utvärdera öppettider på återvinningscentralerna och anpassa dem efter behov och möjligheter.	AAN	Geografiska området
Förbättra möjligheterna till att lämna avfall med syfte att minimera kunders behov av bil.	AAN	Geografiska området
Utreda och vid behov implementera alternativa insamlings- och återvinningsätt.	AAN	Geografiska området
Förbättra möjligheterna till att lämna avfall för rörelse- och funktionshindrade kunder.	AAN	Geografiska området
Utveckla möjligheterna för avfallsinnehavare att hantera avfallsärenden genom digitala lösningar.	AAN	Geografiska området
Utveckla insamlingen av förpackningar på platser där många vistas.	AAN	Geografiska området
Skapa flera punkter för att lämna och hämta saker och kläder som går att återbruka.	AAN	Interna organisationer

Åtgärder	Ansvarig nämnd	Berör
		& geografiska området
Utvärdera skyltningen och dess utformning, samt justera efter behov.	AAN	Geografiska området
Återkoppla regelbundet till allmänheten om resultatet av avfallsarbetet i en standardiserad lösning, ex. via dashboard på kommunens webbsida.	AAN	Geografiska området
Utveckla ännu enklare och mer tillgängliga sorteringsanvisningar, exempelvis på flera språk och med bilder och symboler. Sprid dessa i olika kanaler.	AAN	Geografiska området

3.2 Målområde 2: Minska nedskräpningen

I den nationella avfallsplanen är det prioriterat att minska nedskräpningen då skräpiga platser minskar trivselen och upplevs otrygga.

För medlemskommunerna innebär målet att arbeta med att minska nedskräpningen både på land och i vattendrag. Bland annat genomförs aktiviteter som skräpplockardagar inom utbildningsverksamhet utöver att information om nedskräpning ingår inom ramen för läroplanerna för förskolan, grundskolan och gymnasieskolan. Att i tidig ålder befästa goda vanor anser Avfallsamverkan Östra Wermlands medlemskommuner vara viktigt för den fortsatta utvecklingen.

Målet bidrar till följande nationella och globala miljö- och hållbarhetsmål:

Bidrar huvudsakligen till nationellt miljö kvalitetsmål	Bidrar huvudsakligen till globalt hållbarhetsmål
Begränsad klimatpåverkan 	11.6 Minska städernas miljöpåverkan
Giftfri miljö 	12.4 Ansvarsfull hantering av kemikalier och avfall
God bebyggd miljö 	14.1 Minska föroreningarna i haven

För att mäta måluppfyllelsen används följande indikator:

Indikator	Nuläge	Målvärde	Hänvisning	Berör
Genomsnittligt antal skräpföremål per 10m ² , enligt Håll Sverige Rents och Naturvårds-verkets riktlinjer.	Nuläge saknas	Max 2,3 skräpföremål/10m ²	Håll Sverige Rent skräpmätning	Interna organisationer & geografiska området

Ansvarig för uppföljning är kommunstyrelsen med stöd främst från avfallsansvarig nämnd.

Åtgärder

Nedanstående åtgärder bidrar till måluppfyllelse och ska fungera som ett underlag för de aktiviteter som behöver genomföras med syfte att nå målet. Vissa åtgärder behöver genomföras i samverkan med flera nämnder. Det åligger nämnderna att analysera vilka åtgärder som ska vara underlag för aktiviteter som sedan arbetas in i respektive nämnds årliga verksamhetsplan. Ett viktigt steg i arbetet är att höja kompetensen inom området och utforska möjligheterna till att bidra till måluppfyllelsen. Nämnderna behöver reflektera och definiera vilka aktiviteter som är relevanta att genomföra, under varje verksamhetsår, utifrån åtgärdsbankerna som listas nedan.

Åtgärderna inom målet har tagits fram inom fyra huvudområden:

- **Data och statistik** med fokus på nedskräpning.
- **Samverkan och samarbete** för fortsatt bra samverkan inom området.
- **Ökad information och kunskap** med fokus främst på minskad nedskräpning.
- **Arbetssätt och rutiner** inom området minskad mängd nedskräpning.

För varje huvudområde redovisas en åtgärdsbank, vilken nämnd som är ansvarig för åtgärdens genomförande samt vem som berörs av åtgärden och dess resultat. Vilka som berörs är indelat i kategorierna:

- **Kommunernas interna organisationer**
- **Kommunernas geografiska område**
- **Både de interna organisationerna och det geografiska området**

3.2.1 Data och statistik

Åtgärder	Ansvarig nämnd	Berör
Sammanställa resurser såsom tid och kostnader som härleds till nedskräpning.	AAN KS	Interna organisationer & geografiska området
Genomför analys av vilka de största källorna till nedskräpning är och gör en plan för hur de ska påverkas.	AAN KS	Interna organisationer & geografiska området

3.2.2 Samverkan och samarbete

Åtgärd	Ansvarig nämnd	Berör
Vidhåll medlemskap i Håll Sverige Rent för att få ytterligare stöd i arbetet med nedskräpning.	AAN	Interna organisationer

3.2.3 Ökad information och kunskap

Åtgärd	Ansvarig nämnd	Berör
Genomför skräpplockardagar, bland annat med inriktning mot strandstädning, med föreningar, skolor, medarbetare och	AAN UAN	Interna organisationer

Åtgärd	Ansvarig nämnd	Berör
förtroendevalda i samverkan med Håll Sverige Rent/Städa Sverige.		& geografiska området
Mät nedskräpningen och kommunicera resultatet regelbundet.	AAN	Interna organisationer & geografiska området
Säkerställ högkvalitativ avfallsinformation i skolor och andra utbildningsfora.	AAN UAN	Interna organisationer

3.2.4 Arbetssätt och rutiner

Åtgärd	Ansvarig nämnd	Berör
Hantera nedskräpningsärenden skyndsamt i syfte att bidra till att kommunen uppfattas som ren och välkomnande.	AAN TAN	Interna organisationer & geografiska området
Arbeta aktivt med att minska risken för bräddning från avloppssystemet för att därigenom minska uppkomsten av marint skräp.	AAN	Interna organisationer & geografiska området
Utifrån nedskräpningsärenden samt annan information om nedskräpning utveckla möjligheterna att lämna "turistsopor".	AAN TAN	Interna organisationer & geografiska området

3.3 Målområde 3: Avgifta kretsloppet

Att få bort farliga ämnen ur kretsloppet är en viktig del i avfallshanteringen. Att källsortera farligt avfall och sedan lätt kunna lämna materialet på rätt sätt är viktigt då farligt avfall är mycket svårt att skilja ut senare i hanteringskedjan. Av Sveriges nationella avfallsplan 2024–2030 framgår en giftfri miljö som en central del där hanteringen av farligt avfall är en viktig aspekt. Det innebär bland annat att säkerställa att förekomsten av ämnen som framställts av samhället inte ska hota människors hälsa, miljön eller den biologiska mångfalden.

I Avfallssamverkan Östra Wermlands geografiska område genomförs arbete med information till hushåll och verksamheter. Dessutom underlättas det för invånarna genom utveckling av insamlingssystem för farligt avfall.

I kommunernas organisationer finns ambitionen att bland annat skapa kemikalieplaner som syftar till att skapa förändrade tankesätt och minska mängderna farliga ämnen i den dagliga verksamheten. Ett specifikt område där fokus bör placeras är att förebygga farliga ämnen i förskole- och skolmiljöer. I de kommunala verksamheterna arbetas det med att vara ett föredöme genom att medarbetare har rätt utrustning och information på sina arbetsplatser. Det arbetas också aktivt med att minska kemikalieanvändning i samtliga kommunala verksamheter.

Målet bidrar till följande nationella och globala miljö- och hållbarhetsmål:

Bidrar huvudsakligen till nationellt miljö kvalitetsmål		Bidrar huvudsakligen till globalt hållbarhetsmål	
Begränsad klimatpåverkan		11.6 Minska städernas miljöpåverkan	
Giftfri miljö		12.4 Ansvarsfull hantering av kemikalier och avfall	
God bebyggd miljö		12.5 Minska mängden avfall markant	

För att mäta måluppfyllelsen används följande indikatorer:

Indikator	Nuläge	Målvärde	Hänvisning	Berör
Andelen felsorterat farligt avfall i matavfall från villahushåll.	Karlskoga: 0% Kristinehamn: 0% Filipstad: 0% Degerfors: 0% Storfors: 0%	0%	Plockanalys	Geografiska området
Andelen felsorterat farligt avfall i restavfall från villahushåll.	Karlskoga: 0,02% Kristinehamn: 0,08% Filipstad: 0,06% Degerfors: 0,12% Storfors: 0,12%	0%	Plockanalys	
Andelen felsorterat farligt avfall i matavfall från flerfamiljshus.	Karlskoga: 0% Kristinehamn: 0% Filipstad: 0% Degerfors: 0% Storfors: 0%	0%	Plockanalys	Geografiska området
Andelen felsorterat farligt avfall i restavfall från flerfamiljshus.	Karlskoga: 0,09% Kristinehamn: 0,09% Filipstad: 0,14% Degerfors: 0,15% Storfors: 0,26%	0%	Plockanalys	
Mängden bygg- och rivningsavfall från större projekt vid kommunala fastigheter som går till återanvändning, materialåtervinning, eller annat materialutnyttjande.	Nuläge saknas	Minst 70% (vikt)	Vägning i samband med respektive verksamhet.	Interna organisationer

Indikator	Nuläge	Målvärde	Hänvisning	Berör
Andelen felsorterat farligt avfall i fraktionen energiåtervinning på återvinningscentralerna.	Karlskoga: 1,29% Kristinehamn: 0,33% Filipstad: 1,06% Degerfors: 1,77% Storfors: 0,77%	0%	Plockanalys	Interna organisationer & geografiska området

Ansvarig för uppföljning är kommunstyrelsen med stöd främst från avfallsansvarig nämnd.

Åtgärder

Nedanstående åtgärder bidrar till måluppfyllelse och ska fungera som ett underlag för de aktiviteter som behöver genomföras med syfte att nå målet. Vissa åtgärder behöver genomföras i samverkan med flera nämnder. Det åligger nämnderna att analysera vilka åtgärder som ska vara underlag för aktiviteter som sedan arbetas in i respektive nämnds årliga verksamhetsplan. Ett viktigt steg i arbetet är att höja kompetensen inom området och utforska möjligheterna till att bidra till måluppfyllelsen. Nämnderna behöver reflektera och definiera vilka aktiviteter som är relevanta att genomföra, under varje verksamhetsår, utifrån åtgärdsbankerna som listas nedan.

Åtgärderna inom målet har tagits fram inom tre huvudområden:

- **Data och statistik** med fokus på bygg- och rivningsavfall och farligt avfall.
- **Ökad information och kunskap** med fokus främst på hantering av farligt avfall.
- **Arbetsätt och rutiner** inom områdena bygg- och rivningsavfall samt farligt avfall. Dessutom finns åtgärdsförslag kopplat till nya krav inom upphandlingar för att stärka kommunernas eget arbete inom de egna organisationerna.

För varje huvudområde redovisas en åtgärdsbank, vilken nämnd som är ansvarig för åtgärdens genomförande samt vem som berörs av åtgärden och dess resultat. Vilka som berörs är indelat i kategorierna:

- **Kommunernas interna organisationer**
- **Kommunernas geografiska område**
- **Både de interna organisationerna och det geografiska området**

3.3.1 Data och statistik

Åtgärd	Ansvarig nämnd	Berör
Sammanställ statistik av bygg- och rivningsavfall.	AAN	Interna organisationer
Kartlägg mängden farligt avfall som genereras av kommunkoncernerna och arbeta för att minska mängderna.	Samtliga nämnder, med stöd av AAN	Interna organisationer
Vid enkäter till invånarna ska även frågor runt hantering av farligt avfall tas upp.	AAN	Interna organisationer & geografiska området

3.3.2 Ökad information och kunskap

Åtgärd	Ansvarig nämnd	Berör
Information till invånarna om farligt avfall samordnas med övrig avfallsinformation.	AAN	Interna organisationer
Informera alla medarbetare om farligt avfall, bland annat i samband med anställning.	Samtliga nämnder, med stöd av AAN	Interna organisationer

3.3.3 Arbetssätt och rutiner

Åtgärd	Ansvarig nämnd	Berör
Uppdatera avfallshanteringen i kontrollplanen vid bygg- och rivningsprojekt.	AAN	Interna organisationer
I samband med upphandling eller avtal vid byggnation och rivningsprojekt, ställ krav på sortering av avfall.	Samtliga nämnder, med stöd av AAN	Interna organisationer
Genomför tillsynsprojekt med inriktning mot farligt avfall utgående från den reviderade avfallsförordningen.	TAN AAN	Interna organisationer
Inarbete rutin för <i>Giftfritt från början</i> i upphandlingar.	KS	Interna organisationer
Inventera status på hanteringen av farligt avfall inom varje verksamhet i kommunen.	Samtliga nämnder, med stöd av AAN	Interna organisationer
Skapa rutin för hantering och rapportering samt internt informationsmaterial rörande farligt avfall.	AAN	Interna organisationer
Skapa kemikalieplaner för samtliga förvaltningar och kommunala bolag i kommunerna. Arbetet bör sammanhållas centralt i kommunen.	Samtliga nämnder, med riktlinjer från KS	Interna organisationer
Utfraån kommunernas/förvaltningarnas/bolagens kemikalieplan tar varje verksamhet fram en egen åtgärdsplan för arbetet med att minska användningen av farliga kemikalier och genomför åtgärderna.	Samtliga nämnder, med stöd av AAN	Interna organisationer
Anskaffa ett digitalt kemikalieregister för sammanhållen hantering av kommunens kemikaliehantering. Systemet bör även innehålla stöd för utbyte av farliga kemikalier till mindre farliga kemikalier.	KS, med stöd av AAN	Interna organisationer
Stöd kommunens verksamheter genom att ta fram rutin för bedömning av risker med kemikaliehantering.	KS	Interna organisationer
Komplettera och utveckla formerna för att samla in farligt avfall, bland annat genom att analysera möjligheterna till ytterligare fastighetsnära lösningar.	AAN	Interna organisationer & geografiska området

Åtgärd	Ansvarig nämnd	Berör
Byt till miljöanpassad brandsläckningsutrustning, till exempel brandsläckare, efter hand som utbyte sker eller vid nyanskaffning.	Samtliga nämnder	Interna organisationer & geografiska området

3.4 Målområde 4: Nyttja avfallet som resurs

För att kunna nyttja de resurser som kommunalt avfall, förpackningar och matavfall med mera utgör krävs tillräcklig renhet i den sorterade avfallsfraktionen. Detta uppnås genom att invånare har tillgång till system som gör det enkelt att göra rätt och att alla har tillräcklig kunskap. På nationell nivå betonas återvinning av material som ett viktigt steg i avfallstrappan.

I Avfallssamverkan Östra Wermlands geografiska område arbetas det med information och utveckling av avfallshanterings-systemen för invånare, och verksamheterna nås genom tillsyn och vägledning. Det arbetas också med åtgärder som gör att alla avfallsinnehavare kan lämna sitt avfall utifrån sina förutsättningar.

I de kommunala verksamheterna arbetas det för att samtliga medarbetare får rätt utrustning och information på sin arbetsplats. Genom rätt sortering skapas förutsättningar för att materialet kan återanvändas eller återvinnas så effektivt som möjligt.

Målet bidrar till följande nationella och globala miljö- och hållbarhetsmål:

Bidrar huvudsakligen till nationellt miljö kvalitetsmål	Bidrar huvudsakligen till globalt hållbarhetsmål
Begränsad klimatpåverkan 	11.6 Minska städernas miljö påverkan
Giftfri miljö 	12.5 Minska mängden avfall markant
God bebyggd miljö 	

För att mäta måluppfyllelsen används följande indikatorer:

Indikator	Nuläge	Målvärde	Hänvisning	Berör
Slam från kommunernas reningsverk uppfyller de lagstadgade gränsvärdena för spridning på åkermark enligt SNFS 1994:2 avseende tungmetaller, mätt i mg/kg TS.	Samtliga kommuner uppfyller samtliga målvärden	Kadmium $\leq 2,0$ Bly ≤ 100 Koppar ≤ 600 Krom ≤ 100 Nickel ≤ 50 Zink ≤ 800 Kviksilver $\leq 2,5$	Miljörapport	Interna organisationer

Indikator	Nuläge	Målvärde	Hänvisning	Berör
Uppkommet matavfall som behandlas biologiskt så att både växtnäring och energi tas tillvara (endast rötning), andel (%).	Karlskoga: 40% Kristinehamn: 19% Filipstad: 39% Degerfors: 28% Storfors: 32%	Minst 75%	Plockanalys	Interna organisationer
Andelen rättsorterat matavfall i insamlingssystemet för matavfall.	Karlskoga: 95% Kristinehamn: 93% Filipstad: 97% Degerfors: 96% Storfors: 91%	98%	Plockanalys	Interna organisationer & geografiska området
Andelen felsorterat producentansvarsavfall i insamlingssystemen för mat- och restavfall.	Karlskoga: 30% Kristinehamn: 24% Filipstad: 20% Degerfors: 29% Storfors: 35%	0%	Plockanalys	Interna organisationer & geografiska området
Kommunalt avfall som samlats in för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling, andel (%).	Karlskoga: 34% Kristinehamn: 42% Filipstad: 35% Degerfors: 42% Storfors: 39%	Minst 50%	Avfall Sverige/ Avfall Web	Interna organisationer & geografiska området

Ansvarig för uppföljning är kommunstyrelsen med stöd främst från avfallsansvarig nämnd.

Åtgärder

Nedanstående åtgärder bidrar till måluppfyllelse och ska fungera som ett underlag för de aktiviteter som behöver genomföras med syfte att nå målet. Vissa åtgärder behöver genomföras i samverkan med flera nämnder. Det åligger nämnderna att analysera vilka åtgärder som ska vara underlag för aktiviteter som sedan arbetas in i respektive nämnds årliga verksamhetsplan. Ett viktigt steg i arbetet är att höja kompetensen inom området och utforska möjligheterna till att bidra till måluppfyllelsen. Nämnderna behöver reflektera och definiera vilka aktiviteter som är relevanta att genomföra, under varje verksamhetsår, utifrån åtgärdsbankerna som listas nedan.

Åtgärderna inom målet har tagits fram inom fem huvudområden:

- **Data och statistik** med fokus på plockanalyser och uppföljning.
- **Samverkan och samarbete** för fortsatt bra samverkan inom området.
- **Ökad information och kunskap** med fokus på stöd och utbildning som kan ges gällande sortering av olika fraktioner.
- **Arbetsätt och rutiner** främst inom områdena avfallsförebyggande och avsättning för inlämnat avfall.
- **Ökad tillgänglighet** med fokus på tillgänglighet för allmänheten.

För varje huvudområde redovisas en åtgärdsbank, vilken nämnd som är ansvarig för åtgärdens genomförande samt vem som berörs av åtgärden och dess resultat. Vilka som berörs är indelat i kategorierna:

- **Kommunernas interna organisationer**
- **Kommunernas geografiska område**
- **Både de interna organisationerna och det geografiska området**

3.4.1 Data och statistik

Åtgärd	Ansvarig nämnd	Berör
Kontrollera innehållet i fraktionen energiåtervinning på återvinningscentralerna genom plockanalyser.	AAN	Interna organisationer
Årligen förbättra uppföljningen av avfallsmängder inom kommunernas verksamheter för att kunna återkoppla och därigenom underlätta för verksamheterna att vidta åtgärder.	AAN	Interna organisationer

3.4.2 Samverkan och samarbete

Åtgärd	Ansvarig nämnd	Berör
Samverkan med andra aktörer etableras och vidmakthålls så att avsättning för utsorterade textilier finns.	AAN	Interna organisationer

3.4.3 Ökad information och kunskap

Åtgärd	Ansvarig nämnd	Berör
Skapa informationsmaterial till allmänheten i form av sorteringsguider, vägledningar och checklistor för att underlätta avfallshanteringen.	AAN	Interna organisationer
Regelbundet vidareutbilda personal på återvinningscentralerna för att kunna hjälpa kunder sortera rätt.	AAN	Interna organisationer
Skapa informationsmaterial för alla kommunens verksamheter och säkerställ att den informationen delges vid medarbetarintroduktion (sorteringsguider, vägledningar, checklistor).	Samtliga nämnder, med stöd av AAN	Interna organisationer
Regelbundet vidareutbilda hemtjänst och vårdpersonal om korrekt sortering enligt kommunens insamlingssystem för användning hos brukare.	OAN AAN	Interna organisationer
Informera om olika möjligheter att ordna källsortering i den egna bostaden genom olika exempellösningar.	AAN	Interna organisationer & geografiska området
Utveckla information om hur tillgängligheten till avfallslämning för personer med funktionsvariationer kan öka.	AAN OAN	Interna organisationer & geografiska området

Åtgärd	Ansvarig nämnd	Berör
Regelbundna informationsinsatser till alla hushåll, vilket föregås av analys av vilka kommunikationsformer som lämpar sig för olika grupper.	AAN	Interna organisationer & geografiska området

3.4.4 Arbetssätt och rutiner

Åtgärd	Ansvarig nämnd	Berör
Krav ställs på verksamheter att ordna fettavskiljare där så erfordras enligt krav från vatten- och avloppshuvudmannen, och utsorterat fett omhändertas så att det kan återvinnas.	AAN TAN	Geografiska området
Möjliggöra för privathushåll att sortera fett, fritureolja mm. och informera om hanteringen, så att det flytande matsvinnet kan återvinnas.	AAN	Geografiska området
Genomför uppströmsarbete för att få bort oönskade ämnen och föremål i avloppsvatten, slam och latrin.	AAN	Interna organisationer
Se över och vid behov korrigera begränsningsvärdena i <i>Allmänna bestämmelser för vatten- och avloppsverksamhet (ABVA)</i> .	AAN	Interna organisationer
Se över möjligheten att utveckla tillvaratagandet av näringsämnen och mullämnena från slam.	AAN	Interna organisationer
Utforma avfallstaxan för att styra mot minskade avfallsmängder och väl sorterade fraktioner.	AAN	Interna organisationer
Inför nya avfallsslag som kan lämnas på återvinningscentraler efter hand som förutsättningar finns.	AAN	Interna organisationer
Följ utvecklingen i branschen för att hitta innovativa sätt att omhänderta avfallet och skapa nya resurser. Var beredd att pröva alternativa lösningar.	AAN	Interna organisationer
Analysera möjliga komplement till kompostering av trädgårdsavfall, exempelvis produktion av biokol.	AAN	Interna organisationer
Utveckla metoder och förutsättningar för att minska mängden plast i det avfall som går till förbränning.	AAN	Interna organisationer
Tillse att alla kommunala lokaler och lokaler med kommunal verksamhet har system för fullständig källsortering såväl inomhus som utomhus.	Samtliga nämnder, med stöd av AAN	Interna organisationer
Skapa rutin för att vid all anskaffning av utrustning för avfallshantering beakta åtgärder som ger alla möjlighet att lämna avfall utifrån sina förutsättningar och arbeta med tillgänglighetsanpassning i vid bemärkelse (utformning av behållare, utformning av plats, placering av behållare, märkning och information rörande tillgänglighetsanpassning).	AAN	Interna organisationer & geografiska området
Genomför projekt rörande tillsyn av avfallshantering vid bygg- och rivningsarbetsplatser.	TAN AAN	Interna organisationer

3.4.5 Ökad tillgänglighet

Åtgärd	Ansvarig nämnd	Berör
Utveckla arbetet med tömningsintervall och kärldorlekar.	AAN	Interna organisationer
Utreda och vid behov implementera möjligheter för kläd- och textilinsamling på fler platser.	AAN	Interna organisationer
Hitta nya/utvecklade system för mer effektiv hantering av avfall som också är anpassad till stadsmiljön.	AAN	Interna organisationer
Utveckla metoder och tjänster för insamling av grovavfall genom lösningar nära avfallsinnehavaren, även möjligheter till samarbete med privata aktörer.	AAN	Interna organisationer & geografiska området
Analysera möjligheterna att skapa lösningar för avfallsinsamling i tätorter, dit det inte behövs bil för att ta sig till.	AAN	Interna organisationer & geografiska området
Utveckla öppethållande vid återvinningscentralerna med tekniska lösningar för att möta behovet att lämna avfall under större del av dygnet.	AAN	Interna organisationer & geografiska området

3.5 Målområde 5: Planera och samverka för långsiktigt hållbar avfallshantering

En förutsättning för en effektiv avfallshantering är att den är förutsägbar över tid och skapar förutsättningar för, och bidrar till, hållbarhetsarbetets tre dimensioner. Därför betonas vikten av att säkerställa förutsättningar för avfallshantering i vårt samhälle utifrån hållbarhetsaspekterna.

Att ordna en effektiv avfallshantering underlättas genom att avfallsfrågorna tas upp som en naturlig del i planprocessen. Det handlar om utformning av byggnader, miljöer och placering av sophantering. Det underlättar för de boende att göra rätt. Det innebär också god framkomlighet, hög säkerhet för alla och bra arbetsmiljö för de som arbetar med avfallshantering. Genom regelbunden dialog med kommunernas invånare ökar kommunernas kunskap om invånarnas behov. Därmed kan samhället, inklusive avfallshanteringssystemet, utvecklas utifrån avfallslämnarnas behov samt renhållarens arbetsmiljö och säkerhet, samtidigt som systemet har en god möjlighet att finnas där behoven är som störst.

För kommunernas samtliga organisationer innebär det att de genom lokal dialog och regional samverkan kan nå samordningsvinster och effektiviseringar, allt från rätt utformade områden genom samordnade upphandlingar till gemensam formaliserad avfallshantering inom specifika områden. Även nätverken inom avfallsbranschen regionalt och nationellt behöver nyttjas regelbundet för att kunna nå en högre hållbarhet för avfallshantering. De är också viktiga för den lokala och regionala utvecklingen och fungerar som viktiga inspirationskällor. Insikten om att samverkan och samarbete är så viktigt för den fortsatta utvecklingen gör att Avfallssamverkan Östra

Wermland verkar för att utöka sin samverkan inbördes samt öka antalet samverkansområden.

Målet bidrar till följande nationella och globala miljö- och hållbarhetsmål:

Bidrar huvudsakligen till nationellt miljö kvalitetsmål		Bidrar huvudsakligen till globalt hållbarhetsmål	
Begränsad klimatpåverkan		11.6 Minska städernas miljöpåverkan	
Giftfri miljö		12.5 Minska mängden avfall markant	
God bebyggd miljö			

För att mäta måluppfyllelsen används följande indikator:

Indikator	Nuläge	Målvärde	Hänvisning	Berör
Position i Svensk Avfallsrankning.	Karlskoga: 176 Kristinehamn: 122 Filipstad: 155 (2023) Degerfors: 203 Storfors: 185	Samtliga placerade på topp 100.	Avfall Web, Avfallsindikatorer	Interna organisationer & geografiska området

Ansvarig för uppföljning är kommunstyrelsen med stöd främst från avfallsansvarig nämnd.

Åtgärder

Nedanstående åtgärder bidrar till måluppfyllelse och ska fungera som ett underlag för de aktiviteter som behöver genomföras med syfte att nå målet. Vissa åtgärder behöver genomföras i samverkan med flera nämnder. Det åligger nämnderna att analysera vilka åtgärder som ska vara underlag för aktiviteter som sedan arbetas in i respektive nämnds årliga verksamhetsplan. Ett viktigt steg i arbetet är att höja kompetensen inom området och utforska möjligheterna till att bidra till måluppfyllelsen. Nämnderna behöver reflektera och definiera vilka aktiviteter som är relevanta att genomföra, under varje verksamhetsår, utifrån åtgärdsbanken som listas nedan.

Åtgärderna inom målet har tagits fram inom tre huvudområden:

- **Data och statistik** med fokus på inrapportering av data samt kommunernas placering på rankingslistor.
- **Samverkan och samarbete** för fortsatt bra samverkan inom området.
- **Arbetsätt och rutiner** vad gäller utveckling av organisationen och ökad grad av avfallsfrågornas inkludering.

För varje huvudområde redovisas en åtgärdsbank, vilken nämnd som är ansvarig för åtgärdens genomförande samt vem som berörs av åtgärden och dess resultat. Vilka som berörs är indelat i kategorierna:

- **Kommunernas interna organisationer**

- **Kommunernas geografiska område**
- **Både de interna organisationerna och det geografiska området**

3.5.1 Data och statistik

Åtgärd	Ansvarig nämnd	Berör
Arbeta för inrapportering av samtliga data för att kunna mäta positionen i avfallstrappan.	AAN	Interna organisationer
Arbeta för att medlemskommunernas sammantagna position på svensk avfallsrankning förbättras.	AAN	Interna organisationer

3.5.2 Samverkan och samarbete

Åtgärd	Ansvarig nämnd	Berör
Samarbeta och samverka inom respektive kommuns alla förvaltningar och organisationer för att hålla avfallsfrågorna vid liv.	Samtliga nämnder	Interna organisationer
Ta fram gemensamt informationsmaterial för utbildning inom kommunernas organisationer, exempelvis genom avfallscoachning.	AAN	Interna organisationer
Arbeta för ett gemensamt verksamhetssystem för avfallshantering i hela Avfallssamverkan Östra Wermland med syfte att möjliggöra och effektivisera drift och rapportering.	AAN	Interna organisationer
Samverka kring rapportering i Avfall Web och nyttja dess möjligheter till faktabaserade beslut. Rapportera in alla tillgängliga data och arbeta för dess kvalitetssäkring, och gemensamt analysera resultatet.	AAN	Interna organisationer
Vara aktiva i de regionala och nationella nätverk och dess arbetsgrupper som finns tillgängliga i syfte att dela information och erfarenheter för ett bättre kunskapsutbyte.	AAN	Interna organisationer
Arbeta för fler gemensamma upphandlingar.	Samtliga nämnder	Interna organisationer

3.5.3 Arbetssätt och rutiner

Åtgärd	Ansvarig nämnd	Berör
Utreda och efter förutsättningar utveckla Avfallssamverkan Östra Wermlands organisation/organisationsform och uppdrag.	AAN	Interna organisationer
Arbeta för att i högre grad inkludera avfallsfrågorna i kommunernas planprocesser i syfte att skapa bättre förutsättningar, arbetsmiljö och effektivitet.	AAN KS	Interna organisationer
Genom auktorisation/avtal samarbeta med andra lokala organisationer för ökad servicegrad.	AAN	Interna organisationer & geografiska området

4. Styrmedel

De styrmedel som används för att styra mot en mer hållbar avfallshantering, och som kommunen har rådighet över, är:

- Avfallstaxan
- Information till och kommunikation med kunderna
- Kommuners upphandling av varor och tjänster
- Avfallsföreskrifter och anvisningar
- Tillsyn
- Fysisk planering

4.1 Avfallstaxa

Avfallstaxan beslutas av kommunfullmäktige och redovisar avgifterna för insamling av kommunalt avfall. En av de viktigaste funktionerna i avfallstaxan är att skapa ekonomisk lönsamhet för kunder som ger upphov till små mängder restavfall och sorterar korrekt. Minskad mängd restavfall och korrekt sortering bidrar till ökad måluppfyllelse, och är något som kunderna ska uppmuntras till.

4.2 Information och kommunikation

Information och kommunikation till kunderna är ett mjukt styrmedel som ska bidra till kunskap och motivation hos kunderna. Då kommunikation är en tvåvägsdialog ger det också renhållaren en värdefull möjlighet att ta del av kundernas syn på avfallshanteringen. Hur information och dialog förs med kunderna framgår i kommunikationsplanen.

4.3 Upphandling

Upphandling och inköp av varor och tjänster är ett av de viktigaste styrmedlen för att påverka kommunernas interna organisationer. Kravställningar som styr mot avfallsminimering och giftfria miljöer är något som bör utvecklas för att säkerställa bättre måluppfyllelse. Även möjligheter till cirkulära upphandlingar är något som bör undersökas och utvecklas.

4.4 Avfallsföreskrifter och anvisningar

Avfallsföreskrifterna reglerar hur insamlingen ska ske och bidrar till att tillräcklig kvalitet på lämnat material uppnås samt att arbetsmiljön blir bra. Samtidigt utgör de grunden för olika abonnemang i taxan.

4.5 Tillsyn

Tillsynen, med tillhörande vägledning, bidrar till att målen kan uppfyllas såväl inom som utanför det som är kommunens avfallsansvar. Detta är en förutsättning för att kunna uppnå målen.

4.6 Fysisk planering

Genom att nyttja den fysiska planeringen på ett lämpligt sätt kan kommunen styra hur den hållbara avfallshanteringen utvecklas och ges utrymme inom nya eller reviderade områden. Översiktsplanen ger den stora övergripande inriktningen för såväl stora

anläggningars principiella placering, som vägledning för områdesskydd så att avfallshanteringens behov balanseras inom ramen för samhällsutvecklingen.

Detaljplanerna beskriver de krav som ställs i respektive område och skapar förutsättningar för en god avfallshantering i aktuella områden.

Bygglov med tillhörande tekniska samråd styr det detaljerade arbetet på aktuell fastighet för att säkerställa att intentionerna i detaljplan och kretsloppsplan följs.

5. Ansvarsfördelning

Avfallsansvarig nämnd i respektive kommun är ansvarig för framtagande av renhållningsordningen.

Samtliga nämnder, förvaltningar och kommunala bolag ansvarar för att ha god kännedom om uppsatta mål och åtgärder. Förvaltningar och kommunala bolag ansvarar för att aktivt arbeta med relevanta åtgärder för att uppnå målen.

Gemensamt arbete inom Avfallssamverkan Östra Wermland bidrar till att samordna arbetet och uppföljningen av kretsloppsplanen. Uppföljningen redovisas i respektive avfallsansvarig nämnd av ansvarig tjänsteperson i respektive kommun, med stöd av övriga inom Avfallssamverkan Östra Wermland vid behov.

6. Kretsloppsplanens förhållande till annan kommunal planering

6.1 Översiktsplanering

En översiktsplan är ett gediget dokument som beskriver hur en kommun har för avsikt att använda och utveckla mark- och vattenområden på lång sikt. Översiktsplanen innehåller exempelvis riktlinjer och ställningstaganden för bostadsutveckling, grönstruktur, trafikinfrastruktur, landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS), hänsyn till översvämningrisker och markreservat för infrastruktur.

Översiktsplanerna i Avfallssamverkan Östra Wermlands medlemskommuner lyfter utvecklingsområden både i stadskärnorna och på landsbygden där LIS-områden har pekats ut. Det finns stort intresse från byggherrar som vill bygga nytt i området och det finns god planberedskap för mark i attraktiva lägen.

De inriktningar som anges i översiktsplanerna påverkar avfallsarbetet i kommunernas alla delar och visar på behovet att säkerställa att avfallsfrågorna tidigt finns med i planeringsarbetet så att avfallsinfrastrukturen blir en naturlig del i nya exploateringsområden. Kretsloppsplanen är därför ett viktigt planeringsunderlag och bör tydligt beskriva vilka krav avfallshanteringen ställer på den fysiska planeringen. Sådana krav kan exempelvis vara tillräckligt utrymme för att tillgodose bra sorteringsmöjligheter samt god arbetsmiljö för renhållningsarbetare. I översiktsplanering bör avfallshanteringens infrastruktur- och transportbehov säkerställas.

6.1.1 Plan- och bygglagen (PBL)

I 2 kap. 6§ punkt 5 PBL anges att en god och rationell avfallshantering är ett allmänt intresse. Lokalisering och utformning av bebyggelse och byggnadsverk ska alltså ske med särskild hänsyn tagen till att anordna avfallshantering. Frågan ska därför uppmärksammas i ett tidigt skede i den fysiska planeringen.

6.1.2 Lokaliseringsprincip

Om och när behov av nyetablering av anläggning för avfallshantering uppstår ska frågan hanteras inom ramen för den fysiska planeringen. Tidigt i processen bör frågan om vilken typ av detaljerad planering och/eller prövning som är relevant avgöras i dialog med berörda förvaltningar och tillsynsmyndigheter.

6.2 Detaljplanering

Detaljplaner ska följa de styrningar och målsättningar som framgår av kretsloppsplanen och ta nödvändig hänsyn till avfallshanteringens behov och ta hänsyn till det behov av utveckling som framgår av kretsloppsplanen.

6.3 Områdesbestämmelser

Områdesbestämmelserna ska inom sitt område styras av kretsloppsplanen på motsvarande sätt som redovisas ovan för detaljplaner.

6.4 Vattentjänstplan & kommunala föreskrifter

Regelverket för vatten- och avloppsverksamhet har många beröringspunkter med avfallshanteringen. Kommunernas föreskrifter för vatten och avlopp och vattentjänstplaner tillsammans med renhållningsordningen behöver vara samordnade för att säkerställa att de inte står i motsats till varandra.

7. Avfallsförebyggande arbete

7.1 Externt inom Avfallssamverkan Östra Wermlands geografiska område

Inom ramen för det externa arbetet genomförs olika aktiviteter där fördelar med avfallsförebyggande lyfts fram.

Vidare uppmuntras och stöds olika organisationers arbete med loppmarknad och second hand-försäljning genom ett samarbete där hushåll kan lämna material som är för bra för att slängas på speciella platser vid kommunernas återvinningscentraler. Den finns dessutom samarbeten med organisationer som hämtar, reparerar och säljer inom sina verksamheter.

Det finns planer på att skapa ytor på kommunernas webbsidor där företag och organisationer som innehar samarbeten med kommunerna har sina kontaktuppgifter och länkar till webbsidor samlade. Detta i syfte att göra verksamheterna mer lättillgängliga för kontakt från olika intressenter.

Kommunerna ämnar dessutom ta tillfällen i akt för att stötta och uppmuntra aktiviteter där kommuninvånarna själva kan reparera och förbättra sina trasiga eller slitna saker.

7.2 Internt inom Avfallssamverkan Östra Wermlands kommunorganisationer

Inom kommunerna har det avsatts utrymmen, exempelvis hyllor och rum, där det går att lämna saker som är för bra för att slängas.

Inom Karlskoga kommun har en återbruksfunktion kallad *Återbruket* lanserats på intranätet där samtliga funktioner i kommunorganisationen kan publicera och köpa utrustning i syfte att minska mängden onödiga nyinköp. Denna funktion planeras utökas till resterande kommuner.

Det planeras också arbete tillsammans med inköpsfunktioner för att se över interna bestämmelser och möjligheterna till att styra mot mer inköp av begagnade material. Ett annat arbete som planeras är utbildningsinsatser för yngre barn samt personer som studerar *svenska för invandrare* gällande sortering och avfallshantering. Dessa utbildningsinsatser avser skapa förutsättningar att sprida och befästa beteenden inom avfallsområdet för att samhället ska bli bättre på att ta omhand de resurser som finns att tillgå.

8. Nedskräpning

I dagens samhälle läggs mycket resurser på att plocka upp skräp från marken, men det saknas ofta ett systematiskt arbete för att minska nedskräpningen. Genom kretsloppsplanens mål *Minska nedskräpningen* och dess indikatorer och åtgärder ska Avfallssamverkan Östra Wermlands medlemskommuner aktivt arbeta för att minska nedskräpningen som helhet, både med upplockning och att förhindra uppkomsten.

Viktiga förutsättningar för att minska nedskräpningen är väl anpassade publika avfallssystem som är både bra placerade och tillräckliga i volym. Från 1 januari 2026 bär kommunerna ansvar att förse offentliga platser med behållare för källsortering av förpackningar. Genomförandet av detta kommer vara ytterligare ett steg i att både minska nedskräpningen och öka materialåtervinningen av förpackningsmaterial.

En annan viktig förutsättning för att minska nedskräpningen är att genomföra lämpliga kommunikationsinsatser inom området. En årligen återkommande kommunikationsinsats är Håll Sverige Rents *Skräpplockardagar* där barn genom deltagande skola, förskola eller barn- och ungdomsförening får lära sig om nedskräpning och vara med och plocka upp skräpet. I samband med deltagandet bidrar Håll Sverige Rent med undervisnings- och informationsmaterial²⁴. Ett fortsatt medlemskap i Håll Sverige Rent och genomförande av dessa skräpplockardagar ses som viktiga delar i arbetet med att minska nedskräpningen. Det bidrar till att de yngre generationerna lär sig vad som är rätt och fel gällande avfallshantering samt ger dem möjligheten att sprida den kunskapen vidare. Utöver detta genomförs informationskampanjer om nedskräpning och de negativa konsekvenser som det medför.

²⁴ Håll Sverige Rent, "Om skräpplockardagarna", *Håll Sverige Rent*, Hämtad 17 juni, 2025, [Vanliga frågor och svar Skräpplockardagarna | Håll Sverige Rent](#)

9. Miljöbedömning

I enlighet med Miljöbalken ska en miljöbedömning genomföras av en avfallsplan, med syfte att integrera miljöaspekter i planen för att säkerställa främjande av hållbar utveckling.

Enligt bedömningen kommer kretsloppsplanen inte medföra sådan betydande miljöpåverkan att en särskild miljöbedömning/miljökonsekvensbeskrivning behövs.

Det föreligger inte några mål eller krav i planen som kan antas påverka någon anmälningsskyldig eller tillståndsskyldig anläggning i sådan omfattning att det skulle medföra behov av miljökonsekvensbeskrivning.

Syftet med målen i kretsloppsplanen är att styra mot de övre trappstegen i avfallstrappan, vilket innefattar minskad uppkomst av avfall, ett ökat återbruk och en bättre källsortering av främst kommunalt avfall. Mer återbruk minskar resursförbrukningen i samhället. Bättre källsortering innebär bättre resurser i form av mer och renare avfallsfraktioner som lättare kan materialåtervinnas. Bättre källsortering innebär även renare bränslen för energiåtervinning och mindre andel avfall som behöver deponeras. Att minska uppkomsten av avfall leder dessutom till ett minskat transportbehov. Minskad mängd nedskräpning leder till mindre avfall i naturen och omgivningen och begränsar därmed mängden farliga ämnen som sprids i natur- och vattenmiljöer, samt bidrar till ökad trivsel och trygghet.

10. Resurs- och behovsbedömningar

10.1 Ny eller ändrad infrastruktur

Om kommunernas mål, som beskrivs i avsnitt 3, uppfylls bedöms behovet av infrastrukturåtgärder inte förändras nämnvärt under perioden. Krav på fastighetsnära insamling av förpackningar kommer att påverka insamlingslösningarnas utformning. De förändringar som kommer krävas är utbyte av nuvarande insamlingssystem för hushållsavfall till nya system för insamling av kommunalt avfall från hushåll i form av lösningar med fastighetsnära källsortering. Förändringen bedöms inte påverka infrastrukturen i stort.

Kretsloppsplanen och dess mål bedöms inte medföra behov av nya tillståndspliktiga anläggningar eller verksamheter och påverkar därmed inte infrastrukturen.

10.2 Personal

Genomförandet av kretsloppsplanen kan komma att medföra vissa nya arbetsuppgifter vilket kan leda till att viss omfördelning av personal kan krävas, detta framför allt gällande samordnaren för Avfallssamverkan Östra Wermland. Omfattning och arbetsuppgifter för samordnaren analyseras och diskuteras löpande i samverkans styrgrupp, och lyfts för beslut när behovet uppstår. För övrig personal är det osannolikt att större omfördelningar eller nyanställningar skulle vara aktuellt.

Kommunernas kommunikationsansvar föranleder att de interna kommunikationsavdelningarna i organisationerna nyttjas, vilket kräver både personal och tid.

10.3 Tid

Samtliga medarbetare i kommunerna har ett ansvar att leva upp till de mål som beslutats i kretsloppsplanen, vilket medför att viss arbetstid måste läggas på aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse. Vilken omfattning detta kräver kan inte specificeras, och varierar sannolikt mycket beroende på tjänst. Även om tidsåtgången inte kan specificeras bör avfallsarbete och omställning till en mer cirkulär ekonomi vara central för medarbetare i kommunerna, oavsett befattning.

10.4 Utrustning

För att fortsätta införande av komplett källsortering såväl ute som inne i samtliga kommuners verksamheter kan viss kompletterande utrustning för sortering, exempelvis kärl, sopskåp och andra behållare, behöva införskaffas. Arbetet med minskning av matsvinn är en viktig del i kretsloppsplanen, och kan medföra att viss utrustning behöver införskaffas efter att berörd verksamhet har analyserat behovet.

Under införandet av fastighetsnära insamling av förpackningar kan förändrade eller nya lokaler krävas i samband med mottagande och uppmärkning av kärl. Vissa andra åtgärder i planen kan också komma att kräva lokaler i olika omfattning.

10.5 Ekonomi

Kostnader omfattar främst införskaffning av nya kärl och behållare i samband med införande av fastighetsnära insamling av förpackningar. Införandet kan också komma att kräva en investering i fler renhållningsfordon samt personal för att framföra fordonen. Avfallssamverkan Östra Wermlands medlemskommuner samverkar gällande detta och ser över möjligheter för ruttoptimeringar och samarbeten över kommungränserna i vissa områden där så är passande.

Kretsloppsplanen ger möjlighet till intäkter och kostnadsminskningar exempelvis genom att återbruksmaterial kan säljas. Förbättrad avfallshantering och minskat matsvinn ger upphov till minskade kostnader för avfallshanteringen. Främst gällande matsvinn har kommunens verksamheter såsom skolor och vårdhem ett stort ansvar samt stora möjligheter till besparingar. Effektivt nyttjande av resurser är ett mål i kretsloppsplanen som kan leda till stora besparingar.

10.6 Samverkan

En viktig resurs som har identifierats är samverkan, något som samtliga av Avfallssamverkan Östra Wermlands medlemskommuner är engagerade och drivande i. Kommunerna ser nytta i att fortsätta utveckla samverkan och samarbete, både inom befintlig organisation samt i andra regionala och nationella konstellationer. En aspekt som samverkan skulle kunna utvecklas inom är kommunikation, där stor nytta kan dras av gemensamma insatser. Vidare har kommunerna ett kommunikationsansvar gentemot sina invånare, och att samarbeta med detta är ett effektivt sätt att nyttja både tid och personalresurser.

11. Samråd, remisser, utställning och kommunikation

11.1 Samråd och remisser vid framttagande av kretsloppsplanen

Förslaget till renhållningsordning ska utsändas på remiss till:

- Länsstyrelsen Värmland
- Länsstyrelsen Örebro
- Region Värmland
- Region Örebro
- Alla nämnder i samtliga kommuner
- Politiska partier i kommunfullmäktige i samtliga kommuner
- Kommunala bolag och organisationer
- Företrädare för lokala fastighetsägarorganisationer
- Grannkommuner
- Representativa delar av näringslivet

Remiss hanteras enligt nedan:

Kommun	Remiss utsänd	Sista dag för svar
Karlskoga	2026-xx-xx	2026-xx-xx
Kristinehamn	2026-xx-xx	2026-xx-xx
Filipstad	2026-xx-xx	2026-xx-xx
Degerfors	2026-xx-xx	2026-xx-xx
Storfors	2026-xx-xx	2026-xx-xx

11.2 Information till kommuninvånare

Tillkännagivande om arbete med revidering av renhållningsordning publiceras på kommunernas anslagstavlor enligt nedan:

Kommun	Tillkännagivande publiceras
Karlskoga	2026-xx-xx
Kristinehamn	2026-xx-xx
Filipstad	2026-xx-xx
Degerfors	2026-xx-xx
Storfors	2026-xx-xx

Utställningsinformation ska vara tillgänglig på kommunernas webbsidor under nedan specificerade tidsperioder i respektive kommun. Tillsammans med utställningsinformationen ska även kontaktuppgifter med uppmaning att lämna förslag och synpunkter till utveckling finnas.

Fysisk utställning av kretsloppsplanen för allmänheten sker enligt följande:

Kommun	Datum	Plats	Adress
Karlskoga	2026-xx-xx	Biblioteket	Kyrkbacken 9
Kristinehamn	2026-xx-xx	Biblioteket	Tullportsgatan 13
Filipstad	2026-xx-xx	Biblioteket	Viktoriagatan 8
Degerfors	2026-xx-xx	Biblioteket	Medborgargatan 11
Storfors	2026-xx-xx	Biblioteket	Centrumplan 1

11.3 Omhändertagande av inkomna synpunkter

Samtliga inkomna synpunkter sammanställs och behandlas.

12. Genomförande, uppföljning och redovisning

12.1 Ansvariga nämnder

Kretsloppsplanens mål berör i olika omfattning samtliga kommunala bolags och nämnders ansvarsområden i varje kommun. Nämnderna och bolagen ska planera, budgetera, genomföra aktiviteter, samt följa upp och utvärdera sitt bidrag till måluppfyllelsen. Vilka som är ansvariga för vilka åtgärders genomförande framgår i avsnitt 3 av tabellerna med åtgärder där ansvarig nämnd anges i mellersta kolumnen.

Avfallsansvarig nämnd i respektive kommun är ansvarig för utveckling och revidering av kretsloppsplanens mål, indikatorer och åtgärder.

Respektive kommuns ansvariga nämnd ansvarar för den årliga uppföljningen av kretsloppsplanen.

12.2 Tidsplan

Tidplan för uppfyllelse av målen som presenteras i avsnitt 3 är generellt 2039.

12.3 Uppföljning och redovisning

Respektive kommuns ansvariga nämnd redovisar årligen en uppföljning av kretsloppsplanen, med stöd från samarbetet i Avfallssamverkan Östra Wermland. Målen följs upp med stöd av de indikatorer som listats i avsnitt 3, vilka ger signal om kommunerna är på rätt väg mot måluppfyllelse. Bedömningen av måluppfyllelse baseras på analys av indikatorernas resultat och utveckling över tid, samt nämndernas genomförande av åtgärder.

13. Långsiktig utveckling

Den långsiktiga utvecklingen vad gäller avfall inom Avfallssamverkan Östra Wermlands geografiska och verksamhetsområde fokuserar på en strävan mot cirkulär ekonomi där alla resurser tas omhand på bästa sätt. En stor del i detta är en utvecklad resurshushållning som måste spridas till samtliga i samhället. Detta för att möjliggöra förändringen från ett linjärt förbrukningssamhälle till en cirkulär ekonomi där mängden uttaget råmaterial kan minimeras med hjälp av återbruk och återvinning av redan befintliga resurser. Enligt vad figur 6 nedan påvisar krävs då även hållbar design för att uppnå visionen om en cirkulär ekonomi. Välldesignade produkter möjliggör effektiv återvinning när produkten har tillverkats, använts och samlats in.

Figur 6. Illustration cirkulär ekonomi²⁵.

En ytterligare metod att uppnå en cirkulär ekonomi och därmed den gemensamma visionen "100% kretslopp, 0% rest" är att fortsätta utveckla samverkan inom Avfallssamverkan Östra Wermland. Medlemskommunerna ser stora vinster i ett fortsatt gemensamt arbete där framtiden förhoppningsvis innebär ytterligare gemensamma samverkansområden där alla kan hjälpas åt för att uppnå bästa möjliga resultat. Gemensamma verksamhetssystem och ökat samarbete vad gäller drift och resurser i renhållningsverksamheten ses som två av de slutgiltiga målen.

²⁵ Naturskyddsföreningen, "Cirkulär ekonomi", Naturskyddsföreningen, hämtad 10 juni, 2025, [Cirkulär ekonomi - Naturskyddsföreningen](#).

14. Bilagor

Bilaga 1 Anläggningar för avfallshantering

Bilaga 2 Nulägesbeskrivningar

Bilaga 3 Nedlagda deponier

Bilaga 4 Prognoser för framtiden

Bilaga 5 Kommunikationsplan

Bilaga 6 Uppföljning och slutredovisning av föregående avfallsplaner

Bilaga 7 Sammanställning av remiss- och samrådsyttranden

Bilaga 8 Sammanställning av utställningsyttranden